

ВІСНИК

VISNYSK

ЖЕСЕРФЛД

дуспільно-політичний місячник

РІК XXXI, Ч. 12
YEAR XXXI, № 12

ГРУДЕНЬ — 1978
DECEMBER — 1978

ЦІНА 0.80 ЦЕНТІВ
PRICE \$ 0.80

ВІСНИК

ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

ЗМІСТ

Наш національний компас	1
Звернення Проводу ОУН	3
Третій Світовий З'їзд УВФронту	5
I. Дмитрів — Національна ідея...	7
Д-р Володимир Душник — 45-та річниця голоду в Україні	10
Богдан Лівчак — Примара В'єтнаму	11
Л. Рихтицький — Ми в стані війни	15
Д-р Михайло Кушнір — Традиція (есей)	17
С. І. — Одна з причин обмосковлення	19
СТОРІНКА ОЖ ОЧСУ	
Наталка Дерлат — Пієтизм до поляглих (спогад)	21
З діяльності ОЖ ОЧСУ	24
ДОКУМЕНТИ ЧАСУ	
Проф. д-р Ярослав Рудницький — Гарвардський протест	26
Леснід Полтава — Українські мільйони в Чікаго (нарис)	27
Проф. І. Левадний — Київ у 1918 році (продовження хроніки)	30
Шанько Незабудько — Лівацька мораль	34

• • • •

У НАСТУПНОМУ ЧИСЛІ „ВІСНИКА” ЧИТАЙТЕ: „Документи з Нескореної України”, Степан Бандера — „До зasad нашої визвольної політики”, „12-го січня — День Воюючої України” (одержане з Мордовії), В. Кульчицький-Гут — „У тридцятиліття „1984”, В. Гаврилюк — Пам’яті Гетьмана І. Мазепи, переклади з білоруської поетки-патріотки Наталії Арсеньєвої, рецензійні відгуки на нові видання та багато інших матеріалів.

ВІСНИК

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ І НОВИМ РОКОМ
ВІТАЄМО ВСЮ ЧИТАЦЬКУ ГРОМАДУ!
БАЖАЄМО ВАМ І ВАШИМ РОДИНАМ
ЩАСТЯ, ЗДОРОВ'Я І УСПІХІВ.

ПРАЦЮЙМО СПІЛЬНО, ЩОБ І В УКРАЇНІ
СКОРШЕ ЗАДЗВОНИЛИ РІЗДВЯНІ ДЗВОНИ!

В-ВО і РЕДАКЦІЯ

НАШ НАЦІОНАЛЬНИЙ КОМПАС ЗВЕРНЕННЯ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ООЧСУ

Вітасмо Вас, дорогі Подруги і Друзі, з наступаючим Різдвом Христовим і Новим Роком, бажаючи Веселих Свят, міцного здоров'я, нових осягів у новому 1979 Році Божому — успіхів як особистих, так і в праці на суспільно-громадському полі!

Організація Оборони Чотирьох Свобід України була покликана до життя понад 30 літ тому неспокійним сумлінням української людини, яка опинилася поза межами України, на вільній американській землі. Ця людина і за океаном не могла жити тільки і виключно для себе тоді, коли у Рідному Краю далі панував московсько-бolshevickий режим, окупант. Ця людина — це теж і ми всі, члени ООЧСУ та ОЖ ОЧСУ, частина могутнього Українського Визвольного Фронту, який кинув прямий і чесний виклик Москві: будемо боротись аж до повної перемоги Української Правди — до розвалу тюторії народів СССР на національні держави, до відновлення на руїнах безбожного, геноцидного комунізму нашої тисячолітньої Української Самостійної Соборної Держави!

Серед розбурханих вод світових подій і щоденного життя, за тисячі миль від Рідного Краю, серед світу матеріалізму, нігілізму, штучної лівізни, а навіть дій п'ятої ворожої колони, — можна не раз було згубити головний

напрям у житті, і дехто зі слабших його згубив. Але когорти Організації УВФронту, в тому і їх складова частини — наша заслужена суспільно-політична організація — не згубили ніколи і ніколи не згублять провідної ідеї життя чесної української людини: змагання усіма доступними силами за привернення свободи і державності України, всесильна допомога тим Нескореним, що на першій лінії фронту, як найшвидша допомога тому рідному народові, без якого не було б нас між живими, а кожний нарід, кожна нація — це задум Бога-Творця.

Змінюються і будуть змінюватись політичні шахи у світі, приходитимуть нові комбінації сил, виринатимуть на нашому шляху різні небезпеки, а між ними найбільша — зменшення темпу змагань, деяке збайдужіння серед одиниць. Але ООЧСУ, як раніше, так і в Році Божому 1979-му йтиме пліч-о-пліч з Українською Нацією в поході до волі, з усіми вільноподібними силами великої Американської Держави, з усіми міжнародними національними силами, згуртованими в АБН, ВАКЛ, Європейській Раді Свободи.

Ми свідомі того, що ні одна з причин, чому, власне, було створено ООЧСУ в 1946 році в Америці — в окупованій Україні не розв'язана і не може бути розв'язана в умовах ворожої

окупації. Там далі немає ні свободи слова, ні свободи совісти, ні свободи від страху, ані свободи від злодіїв. Матеріали, що надходять з Нескореної України, а навіть з-за колючих дротів сибірських та мордовських червоних концтаборів, показують, що московський ворог посилює натиск на Україну й інші поневолені країни, зокрема русифікаційний, антирелігійний та шовіністично-великодержавний тиск на поневолені народи. Москва посилює натиск — а народи не здаються, і все більше відважних, типу Валентина Мороза, Юрка Шухевича, Левка Лук'яненка, Оксани Мешко та ім'я — Легіон, — підімаються на боротьбу за правду і волю. Ось у цьому й полягає відповідь на питання: чому ми повинні ще більше активізуватись, чому ми повинні бути ще більше жертвеними на Фонд Оборони України, чому ми повинні всіляко підтримувати українську націоналістичну пресу й видання.

Як не ми, то хто?

Як не українці та українки на свободі, то хто?

Як не ми, членство ООЧСУ, випробуване й загартоване у великий, не раз невидний, муравлиній праці, в ім'я допомоги Батьківщині, — то хто?

Народження Спасителя є для нас не лише релігійним святом першорядного значення, бо ж приходить той днес, що спасе люд Свій ввесь! Це, одночасно, поновне народження нашої віри у перемогу добра над злом, у перемогу правди над ініравдою, у перемогу Хреста над Дияволом, Тризуба над кривавими символами комунізму — серпа і молота.

Наш попередній шлях уже зафіксований в нарисі „Історія ООЧСУ”. Там із кожного рядка бачимо, що, як сказав поет — „ми чесно йшли, у нас нема зерна неправди за собою”.

Цим шляхом служіння Рідній Ідеї ми будемо йти далі. У 20-ліття геройської смерти сл. п. Провідника Степана Бандери на стіні незавершеної ще Української Національної Революції, у 60-ліття проголошення Соборності Української Держави в Києві, — ми ще вище підіймемо прапор ООЧСУ, щоб тут, на свободі, далі працювати в ім'я свободи тих, які ще в неволі. Як не ми, тає наші діти будуть свідками Української Перемоги, щастя, волі і державності Української Нації. Але за кожну пе-

ремогу треба платити, як не кров'ю, так працею і жертвеністю. Батьківщина від нас не вимагає жертви крові тепер, але вимагає праці у всіх її аспектах.

Нехай же Новонароджений благословить нас, усе членство ООЧСУ, наші родини і наших прихильників на дальший шлях, що веде і доведе до Української Перемоги!

Щастя, здоров'я й успіхів у Році Божому 1979!

*****
Іван Ірлявський

З НОВИМ РОКОМ

... Знов ревуть буревії, як вчора
Новий рік йде у бурях на шлях.
Нехай буде для тих він опора,
Що змагаються нині в боях.

Не дивися назад, які жертви,
Скільки зради і скільки журби,
Бо життя розквітає на мертвім,
Що зродилось з огню боротьби.
Те життя, що бажало посвяти
Найсвятіших поривів і діл,
Що бажає і нині печаті
З крові духа і тіл ...

Массей Сяднєў

НОВИЙ РІК

Який ти в біса Новий Рік?!

Старі і лихо, і розлука!

Коли б ти нове щось прирік —

Ми радо стисли б тобі руку!

Старий ти! Хоч на різний лад

Пісні про тебе трубадурять.

А ми чекаєм навздогад,

Немов вітряльники на бурю.

Уже й дрімає не один,

Зневірений в прийдешнє свято.

В музей би їх усіх, туди,

Де сохи, дреїні та горбаті!

Я зрозумів закон землі

І підіймаю вгору слово:

Не будеш новим ти, коли

Тебе собою не обновим!

(З білоруської переклав Л. Полтава)

З В Е Р Н Е Н Н Я

ПРОВОДУ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

У КРАЇНЦІ!

Мабуть немає щирої української людини на чужині, яка не цікавилася б подіями й процесами, що відбуваються на наших рідних землях. Українська ж чужка преса переповнена вістками про жахливі злочини, які щоденночинить московська окупаційна влада в Україні. Арешти, заєуди, залякування, провокації і т. п. — це випробувана зброя московських окупантів, які, майже не скриваючись, прямують до своєї незмінної мети — знищити духово й фізично український народ під димовою заслоною злиття націй. Для цієї мети створюються все нові теоретичні обґрунтування, виникуються нові засоби нищення, зневажлення української культури та зведення всього, що українське, — до другорядної ролі, до нижчої позиції, до фолклорно-етнічної категорії.

Українська людина, що мислиТЬ, яка має хоч крихітку любові до свого народу, не говорячи вже про певну візію українства, скоріше чи пізніше попадає під категорію „націоналістів“ та опиняється на засланні або в концтаборі.

Але тих „націоналістів“ не менші, а навпаки, стає все більше й більше. Український визвольний рух росте і поширюється на всі верстви народу. Сьогодні „націоналістами“ стають не лише культурні діячі та студенти, але робітники й селяни. Нині кожна українська людина, що має відкриті очі, знає, що совєтський режим побудований на брехні, підстулі й провокації та що повна русифікація всіх поневолених народів — мета Москви.

Цей нелюдський терор шаліє в Україні вже 60 років. Мінялися тільки методи й диктатори, а мета залишилася одна — знищити в першу чергу найбільший в імперії український народ, який стоїть на перешкоді до завоювання світу. Десятки років московського режиму в Україні — це довгий ланцюг боротьби двох протилежних культур, двох світоглядів, двох ідеологій — ЦЕ БОРОТЬБА СВЯЩЕННОГО КІЄВА ПРОТИ КРОВОЖАДНОЇ МОСКВИ. Цю боротьбу майже 50 років очолює та унапрямлює Організація Українських Націоналіс-

тів, провідна сила в Україні і на чужині, яка від самих початків поставила перед своїми членами і перед кожним українцем та українкою рішучу альтернативу: „ЗДОБУДЕШ УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ, АБО ЗГИНЕШ У БОРОТЬБІ ЗА НЕЇ“!

За пів століття боротьби сотки тисяч українців, відомих і невідомих, зі зброєю в руках, чи з пером у руці та думкою в серці, опинилися вже в тій другій альтернативі, включно з великими провідниками, — вони, як полк. Є. Коновалець, ген. Р. Шухевич-Чупринка, С. Бандера, згинули в боротьбі.

Ми, що осталися в живих і далі стоїмо на фронті боротьби, разом з усім нашим народом в Україні і на чужині сповняємо свої обов'язки і несемо частину тягару дальніої визвольної боротьби.

Визвольна боротьба вимагає не тільки праці, самовідречення і самопожертви, вона вимагає також фінансових засобів, без яких жодна дія неможлива. Кожного року ОУН звертається до української спільноти у вільному світі з закликом зложити свої пожертви на ФОНД ВІЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ і в той спосіб дає можливість кожному українцеві та українці включитися у визвольну дію, згідно з їхніми можливостями та спроможностями. Хай ця нагода стане для кожного з нас свідоцтвом нашої ідентичності, актом нашого українства, спрямованим на допомогу у визволенні українського народу з чужого ярма.

Своїми щирими і щедрими пожертвами доказуємо, що ми не лише співчуваємо нашим братам в Україні, але що ми активно допомагаємо їм по нашим спроможностям.

Український народ є носієм великої ідеї нового ладу в Східній Європі, великої місії вільної України на світовій арені; він вилюює зі себе все нових і нових людей, що борються за цю ідею, незважаючи на те, що платять за неї ціну волі, здоров'я, особистого щастя і життя; народ, що дає таких людей дасть також і собі своєму Приводові, щоб він далі провадив велику місію визволення українського народу з-під чужої займанщини.

УСПІШНА АКЦІЯ В ОБОРОНІ Л. ЛУК'ЯНЕНКА

(УЦІС) — Торонтонський відділ Комітету Українців Канади подав півторінковий заклик, як оголошення у престижевому канадійському часописі „Глоб енд Мейл”, вимагаючи визволення українського політичного в'язня Лева Лук'яненка, члена Гельсінської Групи на Україні, що заарештований. Оголошення з'явилося 28 липня 1978 р.

В оголошенні запрошується, щоб масово писали листи до канадійського уряду в справі визволення Л. Лук'яненка. Ця справа до такої міри поденервувала Москву, що опублікувалася у пресі „Новості” — головний советський уряд для пропаганди за кордоном. Валерій Ткаченко „спец” по подібних справах агенції, бо і раніше вже писав, опублікував листа до редактора у тій же газеті 27 вересня. У цьому листі Ткаченко на клепницько описав Лева Лук'яненка, як терориста.

Ткаченко так само заявив, що дружба поміж народами, така, яка начебто існує поміж Україною та Росією, просто не має прикладу і що понад мільйон росіян загинули у боротьбі за визволення України. Далі він назавав декілька організацій поміж тими, що підписали оголошення-заклик, і сказав, що всі ці групи об'єднують „бувших нацистських поліцайв та агентів Гестапо”!..

Після цього часопис „Глоб енд Мейл” опублікував декілька листів у справі листа Ткаченка. Жоден з листів не підтримував советських наклепів. Зокрема цікавий лист від Головної Управи Канадської Ліги Визволення України, підпісаній Василем Безхлібником, віце-президентом, та Василем Дідюком, секретарем Ліги. У цьому листі 12 жовтня автори зазначили, що Лев Лук'яненко та його група ніколи не виконували актів „терору”. Далі вони зазначили, що той мільйон росіян, що загинули, — боролися за утримання своєї імперії, а не за „визволення” України від нацистів. Україна за 60 років „дружби”, хваленої Ткаченком, загубила щонаменше 15 мільйонів людей через штучні голоди, масові розстріли та депортациі, і це народознищенння триває і досьогодні.

Відкинено наклеп Ткаченка щодо українських організацій. Зазначено, що Канадська Ліга Визволення України об'єднує тисячі людей, що діяли в

Хай не буде нікого, хто ухилився б від цього великого обов'язку допомогти українському народові у його визвольній боротьбі.

Об'єднуймося всі у спільному фронті боротьби за Українську Самостійну Соборну Державу.

Слава Україні!

1978/1979

**ПРОВІД
ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ**

Українському Резистансі (ОУН-УПА), борячися проти нацистської Німеччини та комуністичної Росії. Лист згадує, що Роман Малащук, почесний президент організації, перебув 4 роки у нацистських концентраціях та що наказ нацистського уряду був: знищити усіх членів Українського Резистансу (ОУН-УПА).

„Глоб енд Мейл” так само опублікував 7 жовтня листа від В. Ю. Даниліва, голови Товариства Українських Професійників та Підприємців Канади. У листі Данилів, на базі біографії Л. Лук'яненка, відкинув наклеп „тероризму”. Так само він зазначив, що як і німці так і росіяни зайшли на Україну, як колоністи, щоб нищити її народ та експлуатувати її багатства. Данилів красномовно описав те „приятельство” Росії та України: „Можливо душі 21-го мільйона забитих українців будуть вічно свідчити цьому приятельству”.

Поміж іншими листами відзначимо листа Елизабети Гопкінс, надрукованого 13-го жовтня. Пані Гопкінс протестує проти означення Лук'яненка, як „терориста” та підкреслює, що канадська Палата Общин номінувала Л. Лук'яненка разом з рештою його групи на приз Миру Нобеля, та що організація Інтернаціональна Амнестія „адоптувала” Л. Лук'яненка, а та організація не адоптує терористів.

Отже, бачимо цілком успішний наслідок акції: правда за Україну декілька разів лунала на сторінках важливого часопису. Зокрема справа Л. Лук'яненка дісталася належне освітлення.

Ця акція показує, що якщо акція добре запланована і що якщо листи до редакторів написано по-діловому на базі документованих фактів, світова преса радо надрукує їх і українська правда побачить світ дня. Тут маємо приклад, гідний наслідування.

*****
Члени АБН — міністри уряду Срі Ланка

Восени ц. р. Бюро АБН та Редакцію „Шляху Перемоги” відвідав дорогий гість — С. М. Наміз, речник антикомуністичних сил у державі Срі Ланка (колишня назва Цейлон), склавши членство у ділову візиту в 35-ліття створення АБН.

Головою Станіці АБН у Срі Ланка є міністер транспорту М. Г. Могамед, його заступником А. К. Гамід — міністер закордонних справ. Обидва належать до Національної Об'єднаної Партиї, яка у виборах здобула 119 мандатів (на всі 161). Острівна держава Срі Ланка має понад 17 мільйонів населення.

*****
**УКРАЇНА БОРЄТЬСЯ
— ЧИ ВИ СКЛАЛИ ВАШУ ПОЖЕРТВУ
НА ФОНД ОБОРОНИ УКРАЇНИ?**

ТРЕТИЙ СВІТОВИЙ З'ЇЗД УКРАЇНСЬКОГО ВІЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ

У дніях 21 і 22 листопада 1978 року у великий залі Дому Організації Візволючого Фронту в Нью Йорку відбувся Третій Світовий З'їзд Організації Візволючого Фронту, який наснажив усіх учасників до нової праці й боротьби в ім'я пришвидчення свободи і державності України. I сам З'їзд відбувався під гаслом: „Всі наше сили на допомогу Україні!”

У З'їзді, що відбувся напередодні Третього СКВУ, взяли участь 87 делегатів із 8-ми держав Західного світу і понад 80 гостей. Виставку видань Революційної ОУН та УПА, яку влаштував друг Василь Харук, оглянули понад 200 осіб та близько 100 сумівців і сумівок з місцевого Осередку імені генерала Тараса Чупришки. З'їзд вшанував пам'ять творця УВО та ОУН полк. Євгена Коновалця.

З'їздом провадила Президія: д-р Олександер Білик — голова, заступник — інж. Сезерин Григорців, секретарі ред. Володимир Дідюк і проф. Борис Губка. Мандатну комісію очолював д-р. Іван Равлюк та до неї ще входили подруга Олена Заверюха і друг Ананій Никончук із Пітсбургу. Резолюційну комісію очолював політичний письменник д-р Михайло Кушнір, а Номінаційну — д-р Константин Савчук.

Учасники Третього Світового З'їзду Візволючого Фронту заслухали полум'яне слово українки-дипломатки пані Слави Стецько і привіт від голови Проводу ОУН Достойного Ярослава Стецька, що був переданий з іншого міста.

Першого дня були виголошенні цінні доповіді: „Положення в Україні й наші завдання” — доповідали д-р Анатоль Бедрій із Канади та д-р. Юліян Заблоцький із Англії; доповідь „Вільний світ — ситуація і наша дія” виголосила редактор видань і член ЦеКа АБН пані мгр Слава Стецько, а д-р Константин Савчук доповідав на тему советсько-китайських відносин. По полуничні відбулася панель, з участю панелістів редакторів друзів Солонинки з Канади і Мудрика з Німеччини про внутрішньоукраїнський сектор, в пляні допомоги Україні; інж. Богдан Федорак та ред. Ілля Дмитрів із Англії доповідали про зовнішньополітичний сектор допомоги Україні; мгр Уляна Целевич і п-і Анастасія Остап'юк доповнювали ці ін-

формації з жіночого сектору, д-р Богдан Стебельський промовляв на тему культури, а співповідачем був д-р Васькович; про молодіжний сектор говорили ред. Богдан Гаргай і по-друга-сумівка Люба Фостун.

Про всесторонню активну діяльність Організації Українського Візволючого Фронту доповідали на З'їзді: інж. Григорців — Англія, директор Галатьо — Аргентина, друг Равлюк — Англія, ред. С. Мудрик — Німеччина, ред. В. Дідюк — Канада, ред. В. Мазур — Америка, д-р В. Косик — Франція.

Звіт Президії Візволючого Фронту був схвалений делегатами. Управі уділено абсолютно рію. До нової Президії вибрані наступні друзі й подруги: голова — д-р Роман Малащук, заступник — д-р Микола Климішин, секретар інж. Василь Безхлібник, члени — мгр. Уляна Целевич та друг Ярослав Деременда.

П'сля З'їзду відбулася товариська вечеरя і великий концерт силами сумівської талановитої молоді. З'їзд закінчився спільним співом „НЕ ПОРА” . . .

На товариській зустрічі другого дня З'їзу промовляла до понад 250 делегатів і гостей Третього З'їзду Українського Світового Візволючого Фронту представлена ред. Володимиром Мазуром пані Слава Стецько. Передавши привіт від Провідника ОУН, останнього Прем'єра уряду України з 1941 року, вона закликала делегатів, прихильників і гостей надалі твердо стояти на позиціях Націоналізму, який є найбільшою рушійною, революційною силою нашого століття. „Не розкаяний Хвильовий, а невгнущий Степан Бандера і ті, що загинули безіменно в ім'я свободи й державності України — вони є нашим прапором! — сказала промовця. — Високо стоїть в Україні ім'я бандерівці, московський ворог навіть українську мову називає бандерівською. Ми горді, що під наші стяги, під наше ім'я стали десятки тисяч, і не лише українців, а й Нескорених інших націй!” Пані Слава Стецько закликала всіх працювати в ім'я завершення Національної Революції в Україні і твердо стояти на своїх стійках — бути собою за всіх обставин, бо не розкаяні грішники і не вчорашні сталіністи, а Ре-

волюційна ОУН, підтримана усім народом, несе і принесе Україні свободу і державність.

На тій же товариській зустрічі, якою керував голова Осередку СУМА імені генерала Тараса Чупринки в Нью-Йорку друг Корнель Ва-силик, у мистецькій частині виступали: з дотепними сатиричними розповілями — п-і Кли-мовська (Язичинська) із Філадельфії, з гар-ними піснями в чудовому виконанні — модела солістка-сумів'єка, член Корпорації „Українська Опера” панна Оля Гірняк, а також великий, з 59 осіб, дівочий хор „Жайворонки”, Ньюорк-ського Осередку, під диригуванням маестра Льва Стругацького, акомпаніювала модела пі-яністка Соя Шерег. Після чотирьох пісень зібрані домагались нападатку, і по повстанській пісні — почули в нападаток чудову пісню „До-ник”. Тоді ж було проголошено, що Організації Українського Визвольного Фронту в Аргентині запрошує хор „Жайворонки” до Аргентини.

Третій Світовий З'їзд Українського Визвольного Фронту виявив, що до лав старших борців хоч поволі, але активно включається українська молодь, що Організації Визвольного Фронту активно діють у різних країнах світу в боротьбі проти облудного комунізму та окупаційної Росії. З'їзд також вказав на потребу ще більших зусиль українських державницько-революційних сил у запіллі — в ім'я ще більшої і різностороннішої допомоги Нескорений Україні. Це був перегляд закордонних сил Національної України, які діяли й будуть діяти в ім'я Бога і Батьківщини, без огляду на буль-які кон'юнктури чи декон'юнктури, наго-ди чи невигоди, бо орієнтація на власні сили є тим непомилливим компасом, який у співіндраці з борцями за свободу інших народів приведе до повалення в'язниці народів під назвою Сoveцького Союзу. (л.п.)

РОБЕРТ НАЗАРЯН

У Вірменській ССР був окупаційний московський суд у вересні над 30-річним фізиком Робертом Назаряном. Йому закинули „антисоветську агітацію і пропаганду”.

Р. Назарян є членом Вірменської групи сприяння виконанню Гельсінської угоди, перебуває вже від грудня 1977 р. під арештом. Він відмовився покаятися.

ЧІКАГО СПОМІНУЛО ПРОВІДНИКА СТЕПАНА БАНДЕРУ

Заходами Організації Українського Визвольного Фронту в Чікаго відбулась 15. 10. 1978 р. жалібна академія, яку відкрив у великій залі Дому СУМА голова 8-го Відділу ООСЧУ інж. Мирон Гриневич, вказавши на злочин Москви у Мюнхені 19 літ тому і на те, що смерть незабутнього Провідника ОУН сл. п. Степана Бандери не послабила, а змобілізувала українські патріотичні маси до дальнього змагання проти московсько-большевицького окупанта.

Присутні вшанували пам'ять Провідника та не-зчислених жертв України в боротьбі проти Росії вставанням і хвилинною мовчанкою. По цім із доповідю „Провідник Степан Бандера в українській літературі і мистецтві” виступив гость із Нью-Йорку, ред. Леонід Полтава, голова КУ АДУК у Америці. Доповідь відзначалася новим підходом до теми. Доповідач зібрав багато матеріалів з ділянки поезії, прози, драми, пісні, образотворчого мистецтва, присвячених життю і подвигу сл. п. Степана Бандери, в тому й закордонних письменників. Зокрема на смерть Провідника відгукнулися поети з різних сторін соборної України, які перебувають на політичній еміграції, такі як Б. Нижанківський, М. Щербак, М. Верес, П. Кізко, О. Лубська, М. Ситник, І. Калиненко, Дан Мур та ін. У їх творах виростає велична постать Провідника Націоналістичного Руху Степана Бандери, який ще за життя став народним прапором.

Сумівець-студент Маркіян Левунь доповнив доповідачу рецитацією поезії Б. Нижанківського про сл. п. Степана Бандеру, а сестри Наталка і Ганнася Каравачевські в кінці виступали з фортеп'яновим концертом. Академія закінчилася відспіванням „Ще не вмерла Україна” та пройшла на висоті, шляхетно і гідно.

Вечорами жалібними академіями в жовтні 1978 р. була відзначена 19-та річниця смерті Степана Бандери на стійці Національної Революції у всіх більших місцях скучень українців у вільному світі, від Австралії до Аргентини, від Англії до Америки. У багатьох українських Церквах різних обрядів відбувалися Панахиди. (Володимир П.)

РІЗДВО

Народився Бог на санях
В лемківськім містечку Дуклі.
Прийшли лемки у крисанях
І принесли місяць круглий.

Крутиться довкола стріх
Ніч у сніговій завії.
У долоні, у Марії
Місяць — золотий горіх.

Богдан Ігор Антонич

I. Дмитрів

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ, ШЛЯХ І ЗАСОБИ її ЗДІЙСНЕННЯ

(ДОПОВІДЬ НА IV КОНГРЕСІ КОУГЦУ У ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ)

Організоване життя народу-нації проявляється у різних формах та напрямках, що охоплюють політичні рухи, церковно-релігійні, мірянські устнови, наукові інституції, культурні товариства, громадські, станові, молодіжні, професійні і допомогові організації, академічні товариства, різноманітні регіональні групи тощо. Вони покривають собою усі важливіші ділянки та відтинки розвитку суспільної думки і є виявами активної на суспільному полі людини.

В державних народів доволі велику частину такої підприємчості охоплює державна адміністрація, яка через парламент, центральні міністерства і місцеве самоврядування ініціює, організує та абсолютно усе те, що має загальнонаціональний характер і від чого узалежнена сила державного організму, його репрезентація на міжнародному полі, безпека, фізичний і культурний рівень та добробут громадян. Але і в державному народі, поза цими формами «вияву» суспільної активності, існує ще доволі широкий та різноманітний вахляр установ, організацій та груп, які основуються на базі спільних заінтересувань та потреб тільки своїх членів і які не мають ширшого значення та не відіграють головної ролі в національному чи державному житті. Одні і другі розвивають свою діяльність на базі загального устроєвого правопорядку. В державах з демократичним устроєм загальний розвиток суспільного життя розвивається поза безпосереднім втручанням у нього органів державної адміністрації, за віймком хіба взгляду в їх статути, господарку, відносини до спільноти як цілості, або поодиноких її прошарків чи груп.

В народі бездержавному, а при цьому і в таких спільнотах, як наша, українська, в діяспорі, великий відсоток підприємчості на суспільному полі випливає з поклику національної ідеї та з потреб національної справи. Це правило відноситься зокрема до цих рухів, установ, організацій, товариств і груп, що мають загально-національний характер, та які свою діяльністю сприяють розвиткові національної духовності і культури, державницько-політичним традиціям і змаганні до визволення від чужої зверхності, або які абсорбують себе лише в такій роботі, що сприяє духовно-моральній спаяності і матеріальному доброчутті їхніх членів. У державному і бездержавному народі, або в його частині, будуть існувати також і такі згруповування людей, на поштовх і діяльність яких буде мати вплив не конечно лише національна ідея, але також якась міжнародня обставина, обстрактна теорія, а то й зовсім груповий інтерес.

В бездержавному народі національна ідея, що випливає з його духовності, історії, традиції, полі-

тичних аспірацій і прямувань, заступає символічно державу, державну організацію і загальні потреби нації на одному чи другому етапі її росту. Вона виступає не тільки як рушій підприємчості на суспільному полі народу і його прошарків, але також і як своєрідна синтеза ідей та надбань, що у свою чергу підказує напрямок дальшої дії народу, себто — творить зміст політики на його внутрішньому й зовнішньому відтинках.

В перспективі розвитку суспільного життя велике значення має ця обставина, в якій національна ідея як постулат держави стає для членів спільноти найвищим імперативом. На суспільному полі форми організованості можуть бути різні, різними можуть бути і наверстування по горизонтальних та вертикальних лініях. За формами можуть скрещуватися і перетинатися концепції, інтереси, чи прямування прошарків та груп. Але над усім цим буде переважати національна ідея як постулат державності. Стоячи понад різними формами свого повного чи часткового втілення в суспільній активності організованих сил народу, вона буде їх оживляти і спрямовувати в потрібне русло, а рівночасно і наставляти до тієї головної цілі, до якої повинен прямувати народ-нація.

Щоб такий стан міг заіснувати, нація, або її частина, потребують провадити своє організоване суспільне життя так, щоб поодинокі його складники не замикалися в собі, не обмежувалися лише до їх питомих національних та соціальних функцій, а рівночасно і не ототожнювали себе безпредметно з чинністю цілого національного організму. Вони повинні б вистерігатися і такої обставини, де під впливом першого-ліпшого імпульсу до національної єдності цю єдність осягається не на платформі найголовніших вартостей, але на перехресті якоїсь посередньої вислідньої, що може обезвlasнити націю, чи її частину, на якийсь час навіть і від національної ідеї та пов'язаної із нею справи.

Нація, або якась її частина — це складний організм, в якому діють різні групи та розрівнюються та-кож прерізні зацікавлення. Українська національна ідея і пов'язана з нею справа буде завжди вимагати від них певної відкличності, щоб в якомусь часі їхні думки та зусилля досягнули спільногого знаменника. Найкрацій шлях до цього — це шлях на-туральний, що веде крізь освідомлення, поглиблення культури, розвиток національно-політичної думки, через боротьбу та чини. Тому внутрішні ідейні змагання в національному організмові — це шлях його кожнотрасного оживлення, метод політичного вироблення і середник гармонізації цілості національного життя, виразник держання національного організму. Ненатуральна консолідація — це в най-

кращому випадку перекоп на шляху до тривалої і конструктивної національної єдності. Осягнена цим ненатуральним шляхом єдність розлітається при першому-лішому зударі з конкретною дійсністю, про що говорить українська історія та історія інших народів з подібною до нашої долею.

Учасники IV Конгресу КОУГЦУ можуть запитати, чому про ці питання говоримо якраз сьогодні, чому клопочемо собі голову проблемами, над якими повинні застосовлятися політики, соціологи, історики чи інші реформатори суспільних процесів та відносин. Найвищий форум громадського і культурно-виховного життя в Західній Європі має більш практичні питання і проблеми до розгляду. І це

також правда, і на це є час. Але потреба обговорення цих питань на нашему форумі виринула у зв'язку з доволі настилькою акцією деяких українських ніби політичних і ніби громадсько-культурних кругів (також за океаном) осягнути консолідацію української еміграції шляхом насильного вилучення з поля нашої суспільної активності політичних організацій, де консолідаційні процеси не перестають натрапляти на важкі перепони, та еманципаційного виходу на політичну арену еміграції громадських установ та їхніх надбудов.

Український громадсько-культурний сектор на чужині — це один із доволі широких та різноманітній відтинок суспільної активності української людини. Він охоплює своїми організаційними рамками найбільшу кількість людей кількох поколінь. Репрезентуючи в поєднанок країнах доволі велику частину людей, які з уродження, або в наслідок натурализації являються громадянами дотичних країн, деякі установи із цього сектора розпоряджають простими можливостями евентуального впливу на якесь частину культурного і політичного світу цих країн. Одно і друге ніби промовляє за цим, що якраз на тій базі треба знаходити розв'язку усіх консолідаційних заходів.

Наколи б інтенції політизації громадського сектора випливали в цьому часі лише з поклику національної ідеї та наголошувалися дійсними організаторами та керівниками з цього сектора, а в до-

III СКВУ — ЄДНІСТЬ З УКРАЇНОЮ

III СКВУ в Нью-Йорку в листопаді 1978 року був черговим виявом єдності вільної частини українського народу на Заході з Нескореною Україною.

Секретаріят СКВУ, в Канаді, будуть по черзі очолювати п. М. Плавюк та мгр. І. Базарко.

Велика антимосковська демонстрація в Нью-Йорку — за деколонізацію ССР — знайшла широкий і позитивний відгук в американській пресі, радіо й телевізії.

датку зміряли до покращання загальних відносин та підкріплення політичних сил нації, то до їх голосу варто було б прислуховуватися. Однак, обставини такі, що ці голоси про еманципацію громадського сектора в політику висловлюються у великій частині людьми, які в нашій політичній дійсності стоять на скрайніх позиціях, чим ускладнюють відносини на політичному полі, а в додатку пробують втягнути в цей коловорот ще і громадський сектор, до якого їх доступ і впливи обмежені.

Український громадський сектор на чужині пройшов до цих пір дуже важкий шлях своєї організаційної розбудови та завершені. Головним поштовхом у праці в цьому секторі була наша загальна національна ідея. Діючи в ім'я національної справи, цей громадський сектор не був сектором політичним, однаке політичні ідеї завжди просякали в нього і спрямовували його енергію на шляхи загальної дії за визволення України. Деяка кількість установ та організацій з цього сектора діє під ідейним впливом одних політичних середовищ, інші ж під впливом других, а ще інші охоплюють своїми рамками на загальній громадській базі людей, які у своїй політичній діяльності поза громадськими установами підтримують протиставні по суті політичні напрямки. Досить велике число організацій громадського характеру держиться далеко від політики, політичних рухів і їх програм, однаке виконують свою суспільну функцію в нашему національному рості і вихованні.

Найбільша кількість громадських установ та організацій займається національно-виховною роботою, для якої наука і культура, релігія і національна духовість стають більш допоміжними, ніж політика та політичні фракції. Ще інші потреби відчувають і ще інші суспільні функції сповнюють різні добродійні установи, обезпеченеві союзи, професійні та станові товариства, регіональні групи, наукові установи, високошкільні заведення, спортивні товариства тощо.

З другої ж сторони, політичні рухи, організації та партії також не належать до таких, що заради рішень одного чи другого громадського форуму звинуть свої прaporи та відступлять у забуття. Як знаємо з власного досвіду, такого обороту справи не змогли осягнути вороги своїми тюрами, концентраційними таборами, депортациями і розстрілами. Для нації в боротьбі, під час державного будівництва, а чи під час державного життя політична активність народу і політична репрезентація — це не тільки не ніякий мінус, але це ознака суспільної виробленості народу і сила її репрезентації там, де потрібно голосу суворена, вияву збірної волі та голосу народу.

Взявши під увагу загальне положення у світі, положення української нації і її боротьбу за державність, як також розсіяння української еміграції у світі та розгалуженість її організованості, думасмо, що евентуальна еманципація громадського сек-

тора в політику і в політичну репрезентацію не тільки не принесе нічого доброго, але, перекинувшись на це широке поле боротьби ідеологій, направлівши і настрої, спричиниться до такого загального хаосу, з якого буде важко побачити Божий світ.

У нашій загальній суспільній діяльності мусимо розрізнювати політику від релігії, політику і науку від громадських і культурно-виховних організацій, а це розрізнення вдержувати у такому стані, щоб сектори не замикалися в собі, але на себе взаємно впливали, себе підтримували і собі допомагали.

Ніхто не ставить перешкоди центральній громадській установі того чи іншого терену, чи країни, репрезентувати перед урядовими кругами свою громаду, дбати про її інтереси і від імені цієї громади говорити також про Україну, її історію і боротьбу за визволення. Таку роботу уважається за один із головних обов'язків кожної української установи.

Коли візьмемо перед свої очі різні звернення та заклики політичних угрупувань і організацій, то побачимо, що майже у кожному із таких документів пливе впертій заклик до всього українського організованого світу (Церкви, наукові установи, громадські організації тощо) виступати повсякденно і повсякчасно в обороні національних прав України та українських політичних в'язнів. Ці завдання і ряд інших подібних — це особливі завдання тромадського світу, завдання КОУГЦУ і СКВУ.

Але, коли в одному чи другому часі, або в одному чи другому місці з'являється можливість формального зареферентування української нації як суворена своєї землі і своєї долі на форумі ОН, чи іншому, подібному, то це вже не справа КОУГЦУ чи СКВУ. Це справа українського політичного світу.

Тому не еманципації СКВУ в українську політику потрібно, але на порядку дня стоять такі справи: справи дальніго поживлення і злагачування конкретними осягами українського організованого життя під оглядом церковно-релігійним, науково-культурним, громадським, а рівночасно й під оглядом світоглядово-ідеологічним та політичним.

Доки в нас нема одного політичного проводу, чи репрезентації, спертих на тривкій системі ідейного і людського оновлювання, доти мусимо орієнтуватися на саму національну ідею як символа такого проводу і на цей, чи ті рухи, котрі стоять найближче до тієї ідеї, нею оживляють свою програму й згідно з потребами національної справи розгортають працю, організують і ведуть боротьбу.

Якщо громадський сектор буде діяти постійно в національному інтересі та задовільно сповнитиме свої обов'язки в площині загального національного виховання і спрямовування, тоді він сповнить своє основне завдання, а свою працею на своєму місці допоможе і кристалізації національного світогляду та національної ідеї, в їх поширенні на суспільство і у викрещенні любови цього ж суспільства до них. Щойно тоді яснішою, здоровішою

і певнішою стане ситуація на політичному полі. Природний шлях виробленої суспільно людини йде через громадський світ в світ політичний, а не навпаки.

Боротьба суперечностей не страшна, якщо в ній ангажуються свідомі своїх завдань і своєї ролі люди. Багато гірше бувас тоді, коли, — парадразу чи Тараса Шевченка, — „на всіх язиках все мовчить”, або коли політичні аспірації та чини зводяться до рівня якоїсь середньої величини, щоб усе благо-денствувало, щоб не було полету, відклику до людей, минулого, сучасного та майбутнього!

(Надіслане з Європи)

Від Редакції: Головою КОУГЦУ — Координаційного Осередку Українських Громадських Центральних і Крайових Установ на 4-му Конгресі, в Бельгії в ц. р., обрах ред. С. Мудрика з Німеччини, заступником ред. І. Дмитріва з Англії та ін.

СВЯТИЙ ВЕЧІР

Святий вечір... Хто з нас не згадає,
Як було колись у ясні дні?
Кому перша зірка не засяє
В рідній хаті, у малім вікні?

Рідний краю, хто з нас не побачить
Тебе нині і хто не заплаче?

До святої вечері сідали
Ми колись при власному столі.
„Бог Предвечінний” нам колядували
Під вікном колядники малі,

По вечері йшли усі до церкви,
Сяли зорі і мороз скрипів.
Нині в хмарах зорі нам померкли,
Білий сніг від кривди почорнів...

I стаєнка Божа в Вифлесмі,
Перед нами в крові і в димі.

Богдан Лепкий

СКЛАДАЙТЕ ДАТКИ

НА

ПРЕСОВИЙ ФОНД „ВІСНИКА”

Д-р Володимир Душник

45-ТА РІЧНИЦЯ ВЕЛИКОГО ГОЛОДУ В УКРАЇНІ

Доповідь д-ра Володимира Душника, виголошена з рамен УККА 22-го жовтня 1978 р. перед прем'єрою „Катерні” в Нью-Йорку, в пост�ні Корпорації „Українська Опера” 22. 10. 1978 р. у „Фешен Інституті”.

Достойна Українська Громадо:

Україна під московсько-комуністичним пануванням, з уваги на силу 50-ти мільйонового населення та на її стратегічне положення й великі природні багатства, була й є предметом безпереривного соєвського гніту й переслідування.

Тому 45 років (1932-1933) мільйони українців масово й безвинно гинули від заплянованого Сталіном голоду, а сьогодні уряд Брежнєва карає довголітніми строками важкої таборової праці і засланням всіх тих, хто стас в обороні прав і вольностей Українського Народу.

В 1933 році світ вжахнувся від вістки про масове нищення голодом населення України. Помимо застав кільчастого дроту та кулеметів, ці страшні вістки продісталися на Захід через соєвську границю, і з'явилися на сторінках „Нью Йорк Таймс” (29-го серпня), паризького „Ле Матен” (13-го вересня), ньюоркського „Джевіш Дейлі Форвард” (27-го грудня) та в часописах Німеччини, Англії, Італії та скандинавських країн. Восени 1933 р. 20,00 американських українців протестували проти голоду в Україні та проти визнання Советського Союзу Америкою.

За тими жахливими вістками з'явилися „Звернення про Допомогу”, спрямовані до Ліги Націй та до всіх народів світу такими визначними провідниками як: Віденський Кардинал Теодор Інніцер. Генеральний Секретар Європейського Конгресу Меншин, д-р Е. Аменде, прем'єр-міністер Норвегії Моніклъ та інших.

Дня 28-го травня 1934 р. конгресмен Гамільтон Фріш із Нью-Йорку — який ще досі живе і який, хоча має понад 90 літ, бере участь в наших демонстраціях, зголосив у Конгресі ЗСА Резолюцію, закликаючи Конгрес прилюдно висловити співчуття українському народові, що поніс такі великі жертви в часі Великого Штучного Голоду в Україні. Ця Резолюція, ч. Г. Р. 399, яку передано до Комісії Зовнішніх Справ, звучить:

„Тому, що багато мільйонів населення УССР, складової частини Советського Союзу, загинуло голодовою смертю в 1932 і 1933, і

Тому, що уряд Советського Союзу, знаючи про той голод, і маючи повну контролю над розподілом і доставою харчів, не зробив ніяких заходів для поборення голоду та покращання умов життя, а противно, послужився цим голодом, щоб зредуку-

вати населення України та знівечити її політичні культурні й національні права, і

Тому, що в традицію З'єднаних Стейтів Америки нап'ятнували того роду насильства над людськими правами й вольностями:

Для Того нехай буде РІШЕНО, що Палата Післів висловлює свої співчуття всім тим, хто потерпів від Великого Голоду в Україні та його страшних наслідків, біди, терпінь і смерти мільйонів миролюбних українців”.

Під час колективізації селян змушувано вступати до колгоспів, скасувавши існуючу систему індивідуального господарства. На гострий спротив — застосовано штучний голод, змушуючи їх, в час низького брожаю, віддати все збіжжя для міст, що закінчилося голодовою смертью цілих сільських громад. За найменше ховання збіжжя карано смертю, або засилано на довгу каторгу в Сибір.

Микита Хрущов, у свій час прислужник Сталіна в Україні, промовляючи на ХХ-му з'їзді КПСС в Москві при кінці лютого 1956 р., сам повністю підтвердив існування масового голоду в Україні в 1932-33 роках та признався до того, що за тим голодом крилися політичні причини. Він теж сказав, що „Сталін хотів вивезти з України всіх українців, але не було місця, куди б їх депортувати . . .”

Тому то, відзначаючи 45-річчя Великої Трагедії Україні, ми:

- Хилемо голови в пошані і молитві перед мільйонами невинних українців, які віддали життя в час минулих 60 років під советським режимом терору в Україні,
- Ми підносимо протест проти переслідувань, які ведуться сьогодні в Україні та всіх інших по неволініх країнах Советського Союзу проти оборонців прав,
- Ми закликаємо Уряд З'єднаних Стейтів Америки прилюдно нап'ятнувати всі народовбивства над правами людини і вольностями українського народу, які советський уряд нівечить по сьогоднішній день,
- Ми вимагаємо негайного звільнення з тюрем: Валентина Мороза, Вячеслава Чорновола, Святослава Караванського, Івана Світличного, Юрія Шухевича, Євгена Сверстюка, Михайла Осадчого, Ігоря Калинця, Ірину Стасів-Калинець, Стефанію Шабатуру, о. Василя Романюка та багатьох інших, які стали в обороні прав, гарантованих їх власною конституцією, і
- Ми закликаємо уряди всіх тих держав, що підписали Гельсінські Угоди, щоб вони стали перед советським урядом в обороні жорстоко покараних членів-засновників Української Групи Сприяння Виконанню Гельсінських Угод: Миколи Руденка, Олексія Тихого, Миколи Матусе-

Богдан Лівчак

ПРИМАРА В'ЄТНАМУ

Майже 20 років тягнулась війна в Індокитаї, а насправді головним театром війни був В'єтнам, його полуднева частина.

Яка трагічна розв'язка прийшла для В'єтнаму і його народу!

Здавалось, що назва В'єтнаму зникне зі шпалть газет, радіо і телебачення. Але насправді В'єтнам, вже як „з'єднана” країна, даліше не сходить зі сторінок преси. Грізні хмари снуються на овіді над тією зруйнованою країною.

Справа виглядає тим більше загадкова, що зараз не якісь капіталістичні „акули”, а справжні „пролетарські” сили починають хапати себе за горло: Китай, В'єтнам, Камбоджа...

Події вимагають докладнішого розгляду, точнішої аналізи.

Спершу хочемо спинитися над ційно минулими роками, коли там шаліла жорстока, безмилосердна боротьба, яку нібито спричинили капіталістичні чужинні сили, а проти виступили „прогресивні” чинники, які вирішили заволодіти цілим В'єтнамом, а то й цілим Індокитаєм.

Врешті, ті „прогресивні” сили, сперті на допомогу Москви, опанували усі ті терени.

Одним словом, сповнилися „пророчі” слова комуністичного вожаки Го Чі Міна, який сказав, що Америка не виграє тієї війни і змучена, зневірена забереться додому, хоча вона себе заангажувала цілою силою у війну в Індокитаї, а в першу чергу у Полудневому В'єтнамі.

Нам відомо, що американський Конгрес вирішив вислати 500-тисячну армію до В'єтнаму, щоб ту війну якнайскоріше закінчити.

Пам'ятаємо нахвалення пок. през. Л. Джансона: він самовпевнено твердив на телевізії, що ця багатотисячна армія, ті „бойси” вико-

---

вича, Мирона Мариновича і Петра Вінса, та недавно засудженого на 10 років табору важкої праці і 5 років заслання Левка Лук'яненка.

Це наш святий обов'язок, як українців у вільному світі, дати нашу всецілу підтримку нашим братам та сестрам у затяжній боротьбі за волю й самостійність України!

нають „гуд джаб”... Головну увагу він клав на морських піхотинців у зелених беретах.

Пам'ятаємо також впевнені слова пок. през. Джансона, що де ступить ногою американський вояк, його ніхто звідти не усуне. Подібне раніше виголошував німецький фюрер Гітлер...

Такі міркування випливали з мильних засад, мовляв, існують народи, які уміють орудувати „самопалами”, чи мечами, а інші до того нездібні.

Гіркий досвід переконав американців, що і полудневі в'єтнамці справляються добре з мечем чи „самопалом”.

За през. Ніксона зорганізовано і вишколено південнов'єтнамську армію.

Однаке, Америка потерпіла до того часу страшні втрати вбитими і пораненими. Багато тисяч американських хлопців, на яких поклав велику надію пок. през. Джансон, загинули в джунглях В'єтнаму. Америка потерпіла ще більші втрати у себе вдома. Дійшло до того, що на вулицях американських міст палили американські прапори, що ширилася масова дезерція з війська, на вулицях американських міст появiliся патлаті, брудні молоді люди „гіпсі”, які були задивлені на новий „творчий” центр у Гавані, де вони бачили свого, такого ж самого, бородатого натхненника.

Впірі з тим, по всій Америці почала процвітати наркоманія, а дальше звиродніла деморалізація і розгнузданість серед молоді.

Американський Конгрес, йдучи за тими напрямними в політиці, припинив Полудневому В'єтнамові допомогу. Таке рішення привітав міністер Північного В'єтнаму, приславши подяку для американського Конгресу!

Північні комуністи, побачивши, як справно йдуть справи, пустили всю свою пропагандивну машину в рух. Для полудневих в'єтнамців стало ясно: раз американці нас відрікаються, тоді усе пропало.

Треба ще одно підкреслити: полудневі в'єтнамці також зробили помилку, бо за занадто короткий час зорганізували величезних розмірів армію й не було змоги тримати ці маси во-

яцтва під контролею. Була велика можливість інфільтрувати комуністами ту армію.

Як вже згадано, вишколена полуднева в'єтнамська армія цілком добре виконала свої завдання, відбила наступ північних комуністів, і була б звільнена усю свою територію від напасників. Але в ЗСА ліберальні політики і пацифісти вирішили, що Америка має чимковіше закінчити війну... Навіть през. Ніксон (а його головним дорадником був Г. Кіссінгер) висунув твердження, що треба війну закінчити „на задовільних і почесних для ЗСА умовах”.

В районі міста Плейк і центральної-височини 300-тисячна маса розагітованих в'єтконгів спричинила масовий відступ, і то в той час, як американські війська до решти залишили В'єтнам. Саме цього й домагалися північні в'єтнамці у переговорах!

Головною причиною розгардіяшу, який за панував тоді на терені Полуд. В'єтнаму, було те, що не створено жадної демаркаційної лінії між воюючими сторонами. Це було запереченнем усіх правил про перемир'я. Головну роль у такім перемир'ї відіграв держ. секретар Г. Кіссінгер („головний архітект” перемир’я). Коли през. Полудневого В'єтнаму Тіє протестував проти такого безладдя, то през. Ніксон ще погрозив йому, що так має бути, як він (Ніксон) каже. Врешті, і сам през. Ніксон був змушенний податись геть, і хоча він раніше обіцяв — у наглім випадку — навіть поміч летунську, то й цього не дали.

Тоді й американський уряд, і Конгрес знайшлися у такому імпакті, що не було мови про яку-небудь найменшу допомогу. Якраз та найменша допомога була б зміцнила полудневих в'єтнамців, додала їм віри у власні сили, скріпила їх психічно, що вони не самі.

Гейби на виправдання себе і Америки, през. Ніксон проголосив доктрину, що „Америка буде допомагати тільки тим народам, які самі собі будуть допомагати”.

Не знаю, що думав през. Ніксон, проголошуючи цю свою доктрину, яку і так в дуже скорому часі уневажнив американський Конгрес ухвалою, котра обмежила усікі повновласті президента щодо висилки війська на чужі терени.

Ще й нині є така ситуація, що Америка (хо-

че того, чи ні) займає провідне місце серед народів вільного світу. Очі усіх народів звернені на Вашингтон. І треба ще додати, що така ситуація була й раніше, ще і в I-ї світовій війні, головну, вирішну ролю таки відігравала сильна економічно Америка.

Допомагати народам — це не значить піклуватися тими народами, як малими неповнолітніми дітьми. Не можна ж називати поміччю висилання народам у червоному ярмі... співчуття, чи спорошкованих молока і яйць, як це було з Угорщиною в 1956 р. Народи в потребі самі відчувають, що ними хтось цікавиться, хтось за них клопочеться; вони відчувають побіч себе партнера, який їм дає матеріальну допомогу, а ще більше підтримує їх морально.

Залеженням доктрини Нікса була поставка Москви, а також Пекіну, які без жадних передумов давали народам Індокитаю усю допомогу як матеріальну, так і моральну.

Коли б през. Ніксон, проголошуучи свою доктрину, узяв ті справи під увагу, тоді американська поміч для Полуд. В'єтнаму була б справді активною.

Варто пригадати, як Н. Хрушчов їздив до Індії і там заявляв, що Москва буде ділитися останнім шматком хліба з індусами.

Безглуздям було висилати півмільйонову американську армію до Полуд. В'єтнаму, коли можна було за меншою витратою грошей організувати армію з полуд. в'єтнамців, і не воювати своїми, американськими вояками. Створення армії з місцевого в'єтнамського населення на самому початку, а не якісь неозначені „інструктори”, які нічого путнього не робили, хіба гроші брали, — коштувало б Америку багато менше, а користі були б багато більші, як матеріальні, так і моральні.

Це не порожні слова. Будь ласка, скажіть, а що зробила Москва у Північному В'єтнамі? Вона озброїла комуністичний В'єтнам по-зуби. Треба ще наголосити, що то не були „перші кроки” Америки по 2-їй світовій війні. Першу рунду відбула Америка двадцять років раніше, у Полудній Кореї. Здобутий досвід розвівся на хвилях океану...

В'єтнамську державу треба було будувати і охороняти від зарання її творення в'єтнамським військом, а не американським. Тому прий-

шло психологічне заламання і вояка, і народу в цілості і у Полуд. В'єтнамі, та і в Америці.

Ми були свідками, яку велетенську допомогу дістає Ізраїль від Америки. Можемо цілком сміливо твердити, що без тієї допомоги Ізраїль ледве чи вдергався б на поверхні землі. Допомога іде матеріальна, але, в першу чергу — моральна. Ми були свідками, як Америка створила повітряний міст аж до Ізраїлю, висилаючи всякі военні припаси в 1973 р., під час т.зв. Ям Кепур війни. Америка ні на одну мить не відступила, не залишила Ізраїля осамітненого.

Цілковито інакше ЗСА поступили з Полуд. В'єтнамом.

Нині стрічаємося з твердженням, що американці втратили свій динамізм. Можна з таким твердженням і не погоджуватися, а спеціально там, на побоєвищах в'єтнамських, де, як стверджують коментатори, навіть поверхня в'єтнамської землі розрита до невпізнання.

Спитаймо, а що там було, на тій землі: фабрики зброї, танків, гармат, літаків? Ні, там були джунглі, і в ті джунглі сипалися з великим „динамізмом” бомби, і в тих джунглях загинуло більше 50-ти тисяч молодих американців вояків, яких американський Конгрес вирішив вислати провадити „війну на невідповідному місці”, а през. Джансон твердив, що вони, „бойси”, виконають „гуд джаб”.

Мусимо ствердити, що справжнього динамізму й не було, бо війну провадили не генерали, а політики, і то ліберали та пацифісти. Генерали мали обмежену свободу. Їм подали список із 135 пунктів-назв, на які не сміла впасти ні одна бомба. Морський порт Гайфонг і інші важливі пункти у Півнч. В'єтнамі діяли увесь

ПОЛІТИЧНІ НАДІЇ НА НОВОГО ПАПУ

Світова преса сподівається, що Папа Іван Павло II щодо Східної Європи і комуністичних режимів буде частіше і виразніше ставати в обороні переслідувань за релігійні, національно-політичні та філософічні погляди, ніж попередні Папи. І лише деякі газети твердять, що Папа Іван Павло II буде продовжувати „детантську” політику у взаєминах з комуністичними країнами.

Останні заяви Папи вказують радше на зовсім іншого, цо він буде виразніше і сильніше приставитися комунізмові та тоталітаризмові.

(„Америка”)

час, і саме тими шляхами Москва постачала усяке воєнне добро.

А ось що говорить про ці всі справи кол. американський амбасадор до Сайгону Грагам Мартін у зізнаннях в американському Конгресі, які були опубліковані 10-го жовтня 1976 р. Амбасадор Мартін був звільнений зі свого становища в 1974 р., коли він заявив у Вашингтоні, що „американські народи не мають сенсу”. Як він думав тоді, не змінив своєї думки й тепер. Він заявив, що південнов'єтнамський уряд міг оборонити себе з допомогою Америки, коли б не американські урядові „проші” (лалки мої — Б.Л.) до Ганою і амбасади Півнч. В'єтнаму в Парижі: там умовляли північних в'єтнамців до миру, а ті ж північні в'єтнамці (комуністи) розуміли це як безсилість ЗСА.

Тут треба нагадати, що американський уряд і всякі „приватні” групи прямо навпередми запобігали ласки у тих московських і в'єтнамських харцизів.

Ще всі напевно пам'ятаемо, як у стейті Нью-Джерзі, в Глезборо, стрічали американці московського вожаку Косягіна, і з яким ентузіазмом місцеве американське населення вітало того „вождя” та як тодішній през. Джансон хотів вмовити у того московського харциза, щоби врешті цю непотрібну війну закінчити. І видно було на обличчі того москаля погорду, глум, що нарід, який виграв війни на світових побоєвищах, благає закінчити ту війну на „невідповідному місці і у невідповідний час”...

У війнах проти комунізму немає невідповідних місць і невідповідного часу.

Московський міністер Громико виразно сказав до американців, що „розбили ви Німеччину, а не вмієте покінчити з В'єтнамом”.

Амбасадор Мартін стверджує, що другою причиною катастрофічного закінчення тієї війни „була московська пропаганда в ЗСА, якої слухали американські студенти, влаштовуючи, часто й за гроші, демонстрації”. (Сказане абсолютно перечить доктрині през. Ніксона. Б.Л.).

Третіюю причиною було те, що московські емісари намовили північно-в'єтнамський уряд вдарити цілою силою чим скоріше, бо американці можуть посилити свою підмогу для Сайгону, без огляду на паризький договір.

Амбасадор Мартін доказує, що московська пропаганда в ЗСА, Парижі і Півд. В'єтнамі й усіх країнах світу прямо гіпнотизувала людей, які „вже заздалегідь вважали війну програною”. Дальше він твердить, що „в останніх днях війни зчинилася паніка, викликана московськими дорадниками, які порадили північним в'єтнамцям перевдягнути найгірші частини північнов'єтнамської армії в цивільну одежду ійти на південь та всюди ширити паніку”.

Ось тут маємо вилущене усе, що аж ніяк не можна пов'язати із доктриною през. Ніксона.

Америка у найбільш критичний момент збрала усі свої сили військові і залишила Південний В'єтнам на „власні сили”. А Москва цілою силою допомагала Північ. В'єтнамові і по сьогодні допомагає. Північ. В'єтнам зірвав перемир'я, приготоване в Парижі, і ще зараз ті арганські ступайки Москви шантажують Америку, домагаючись... відшкодовань воєнних, і мов на глум — від часу до часу доставляють по кілька домовин з погиблих безвісти американських вояків...

Війна закінчилася для Америки так, як нібито хотів през. Ніксон, на „задовільних і чесних умовах”. Насправді ж та війна закінчилася так, як хотіли всякого покрою ліберали і пацифісти. Створено один В'єтнам зі столицею в Ганої. Не чути навіть представників В'єтконгу. Зараз показують на телевізії сучасний В'єтнам, під „мудрим” оком комуністичних воjakів, без найменших ознак радісного життя — скрізь біда і нужда.

Таке саме діється в Ляосі, де по відході американців владу захопили комуністи, розгромивши усякі намагання творити коаліційний уряд до чого вели увесь час ліберали й пацифісти, і до чого зараз змагає през. Картер в Родезії. Однаке, комуністичний харциз у Родезії заявив, що він не може подати руки тим, які мають закривавлені руки. Ніби він свої руки обмив не в крові монахів, монахинь, старців і дітей.

У Камбоджі, як стверджує кол. дер. секретар Г. Кіссінгер, панує жорстокий терор. Цікаво, чому цей „головний архітект” індокитайського миру не добачає такої жорстокості у інших „оазах” комунізму?

Не менше запаморочення навістило камбодж-

ського князя Шіганука. У відплату комуністичні землячки з „Кмер Руж” улаштували його як ізгоя на чужині. Він радів упадком національного уряду Ле Ноля. Залюбки повторяв теорію доміно, та, бідака, не зумів відчути, що ця якраз теорія доміно боліче вдарить по нім самому.

Війна закінчилася, але страшна примара В'єтнаму тимчасово оволоділа американським урядом і його правлячими колами. Скрізь чуємо: не хочемо другого В'єтнаму.

Ця жахлива примара поразництва до тієї міри опанувала американців, що вони вже не здібні поставити край розгнузданості Москви і Ганою, які рейдують по безмежних просторах Африки.

Президент Картер закликає Москву до кооперації, погрожує конфронтацією. Та ті самі пацифістичні кола, які створили примару В'єтнаму, перестерігають през. Картера, щоб не дражнити Москви. Одним словом, примара В'єтнаму діє.

Чи можливий ще динамізм американців та-кий, як вони його заманіфестували під час II-го світової війни і довели Німеччину до цілковитої капітуляції? Американський динамізм був здецидований перемінити Німеччину на „картофельлянд”, бо це була боротьба з фашизмом.

Зараз пацифісти покрою сен. Мак Гаверна і Чирча думають, що столицю світового комунізму треба зберегти від такої загибелі, бо це для них, а може й для тих, з якими вони співпрацюють, — „свята” Раша...

Лихоманка про цю „Рашу” не перестає діяти. Гіркий досвід з недавніх часів не має впливу на думання державних керівників. Примара В'єтнаму не дас змоги провести переоцінку недавніх часів, а час не жде, події котяться ля-віною.

Треба отрястися від в'єтнамських примар і нарешті почати творити нові, відмінні підходи до тієї „божественної” Раши, яка вже робить собі запілля у В'єтнамі проти червоного Китаю, а червоний Китай готове собі запілля в Камбоджі. Світові події стрімко женуть вперед. Вашингтон мав би вже отрястися з в'єтнамського чаду, діяти стрімко й агресивно, в ім'я свободи не лише світу, а й самих ЗСА.

Л. Рихтицький

МИ В СТАНІ ВІЙНИ

В час, коли пишемо ці рядки у стінах затишного дому, на території держави, яка вважається найбільшою західніою демократією світу, — на Україні і поза її межами на території Советського Союзу йдуть безнастяні процеси і по тюрях та концентраційних таборах смерті сидять тисячі і тисячі — числа їх ми не знаємо! — українських політичних в'язнів. Це люди молодого покоління, яке слідом за нами стало на боротьбу за волю України — проти Росії і її окупаційних сил у нашій батьківщині. Це борці за волю нашого народу, цього самого народу, за волю якого ще так недавно активно боролись ми і до якого ми ще далі належимо, без різниці державної приналежності.

Українські політичні в'язні — це люди, які в боротьбі не здалися і продовжують цю боротьбу так само у мурах тюрем і серед кільчатих дротів та вартових веж таборів примусової праці, як і перед тим, на умовній так званій волі, в атмосфері суспільства, яке ділиться в зasadі на дві категорії: тих, які сидять тепер і тих, які сидітимуть пізніше.

В умовах західнього вільного світу, серед матеріальних достатків нам важко нині усвідомити дійсний советський світ, створений російським народом, як основний засіб для продовжування коначої російської імперії. Нам важко усвідомити, в яких важких умовах наші борці за волю стають у передні лави в обороні свого народу і його життя і в яких нелюдських умовах доводиться їм цю боротьбу провадити. В повному запереченні елементарних людських прав, Росія не зупиняється на засуджуванні тих, хто відважується виступати проти. За старою російською традицією Москва робить все можливе, щоб цих борців змусити покаятися, зректися своєї честі і своїх переконань, зламати їх характер і тим самим зламати ідею, за яку вони стали до боротьби. Витримати у боротьбі в таких умовах — це геройство неспівмірне нічому іншому, це щось, чого люди гуманного Заходу зрозуміти не можуть. Проте наші земляки в цій боротьбі стоять і падуть — але не здаються!

З наміром досягти своїх цілів російська окупація сипле на українських борців безконечні роки тюремних терпінь, і до того в тюрях і таборах кидає їх напоталу найгірших кримінальних елементів Росії, які на самому дні свого морального падіння являються для панівної системи советсько-російськими патріотами! Жадна імперія світу не стояла морально та етично так низько, як російська, і пекельна атмосфера цього падіння не є насправді „досягненням” російських большевиків, ні! Це типове явище російської політичної атмосфери від самого зарання російської державності, і чужинні дипломати й туристи часто звітували про нього протягом минулих сторіч. Але Росія завжди була десь ніби поза Європою, завжди замкнута за своїми непрохідними кордонами, і ці залізні занавіси падали також за проковтуваними російським імперіалізмом народами. Вони зникали з мап світу! Так Польща в минулому сторіччі, після невдалих повстань, стала Привіслянським Краєм, так і Україна стала Малою Росією, так всі перед-уральські і сибірські народи та племена стали російськими і так виросла — на берхні і обмані — модерна російська імперія.

Вся Україна стоїть у боротьбі проти цієї потвори, і в перших лавах, на самому фронті цієї святої війни — стоять українські політичні в'язні, — люди, які вже виявили себе абсолютними ворогами Росії, — підкреслюємо: Росії, а не якогось ефемеридного поняття „влади”.

У кожній війні вимагається від воюючого народу найбільшого зусилля, щоб війну виграти і ворога розбити. Яке зусилля робить український народ, щоб досягти цієї мети? Зокрема, яке зусилля робимо ми, частина цього народу, щоб допомогти Україні і її борцям за волю? Які наші засоби і які можливості такої допомоги? Конкретно, що ми можемо зробити, щоб справа українсько-російської війни не залишилась за глухими тюремними кордонами російської імперії, а вийшла на світло дenne, під осуд всього кulturalного світу?

Тут саме лежить велика і назагал не вико-

ристана сила нашого народу, розсіяного по всьому світі: кинути прожекторами непоборної правди спони світла на цю державу, що називає себе культурною, на систему, що називає себе раєм робітника і селянина, на атмосферу середньовічної катівні, в якій забризкані кров'ю жертв модерні івани грозні за всяку ціну, проти всієї світової опінії, проти всіх законів і прав сучасного цивілізованого людства — безчисленними жертвами продовжують агонію імперії, від якої починають вже відсахуватися навіть деякі росіяни.

Історія останніх років показує, що ніщо не викликає такої оскаженіння російських окупантів, як яскраве світло інформації про вчинені ними злочини і голосна реакція світової преси та громадської думки. В цьому напрямку треба працювати і нам, і на цьому пункті зосередити нашу увагу та наші зусилля у широкому світі. Викривання російських злочинів мусить стати нашим найбільшим обов'язком. Сьогодні, коли світ вже знає, що Катинь і Вінницю вчинили москалі, справа не така важка, як була до Другої світової війни. Нині світ вже майже знає правду про Росію. Але ми мусимо до цього додати про нашу боротьбу, правду про Україну. Ми є свідками, що судові процеси над російськими жидами здобули у світі колosalний розголос, але промовчуються процеси над українцями! Чому така дискримінація? Чи це розумно, коли жидівські впливові кола відокремлюють все, що жидівське, від загального образу боротьби свободолюбивих народів проти російського імперіалізму? Чи не розумініше повести цю боротьбу спільним, широким фронтом? ..

Та доки жидівські світові кола роздумуватимуть над нашими словами, (а були вже спільні заклики українців і жидів з кацетів у СССР), — нам треба діяти. Там же терплять наші люди, наші земляки, наші найкращі сини і дочки України.

Практика життя в країнах нашого поселення показує, що можна мати вплив на урядові кола цих країн, але до цього треба бути зорганізованому і діяти громадою, великою громадою. Найбільш практичним засобом є своєрідне відкриття політичної дискусії між нами і панів-

ними колами країн нашого поселення, шляхом писання численних, безчисленних листів до, наприклад, американських конгресменів та сенаторів, ба навіть до президента. Ми знаємо, що не кожний з-посеред нас уміє написати такого листа, чи може не кожний навіть має час на те, хоч мавши на увазі долю наших братів і сестер на фронті боротьби в Україні — такий час ми знайти мусимо! Але наші центральні установи могли б цілком легко такі листи видрукувати масово і розіклсти їх до вжитку наших громад у наших церквах, в наших крамницях, організаціях, банках і касах, всюди там, де наша громадськість бере участь в діяльності наших установ. Вистачить кожному з нас до кожної актуальної справи такого друкованого листа підписати своїм прізвищем, із адресою, та вислати нашим законодатним і політичним представникам. Якщо сенатор А. чи конгресмен Б. отримає кілька чи кільканадцять тисяч листів від своїх виборців — як ви думаєте, не зареагує він на це позитивно? .. Але це треба технічно приготувати і полегшити широкій громадськості, бо закликати кожного з нас до писання листів, якщо ніхто навіть добре не знає, як і куди його адресувати, важко, а крім того, не кожний з нас добре володіє англійською мовою.

Такі акції — це наша одна з найкращих можливостей допомогти Україні і нашим політичним в'язням саме там, де це найбільше рахується: на широкому полі світової опінії; бо тоді про це звітуватиме преса, а преса в наш час стала потужним знаряддям світової політики. Залишається тільки питання єдності: зробимо ми це всі разом — буде успіх, а наші в'язні і вся Україна знатимуть, що ми про них пам'ятаемо і за них боремося! Вони знатимуть, що вони не самі, що за ними стоїмо ми і стає увесь культурний світ!

Пам'ятаймо: на першій лінії фронту чекають допомоги із далекого запілля!

Д-р Михайло Кушипір

ТРАДИЦІЯ — ТВІР І ОСІДОК ДУХА

Подібно, як підставою грошової господарки є запаси золота, так підставою культури є традиція. Господарка без золота, заки не стане банкрутством, мусить спертися на чужу силу, — і культура без традиції може існувати тільки спираючися на чужі сили. Традиція є однокою реальною вартістю культури й одиноким її мирилом. Без традиції немає культури.

Бо традиція є твором і осідком духа. Людина різиться від інших істот посіданням традиції, чи пак душі. Існування традиції є — крім Об'явлення — головним доказом існування душі. Навіть марксисти визнають існування духа в людській діяльності, хоча вони намагаються виловити його з моря матерії.

Все, що людство доконало і що є змістом життя людини, — є духовим поняттям. Воно випливає з духа, а виявляється, утривається і твориться через традицію. Традиція є нещадне провідником духа.

Духова дійсність є надзвичайно делікатна. Пошкодити її та знищити — сповидно — дуже легко. Не є так тяжко висміяти її, звульнізувати, викривити. Очевидно сповидно, бо людина не може відректися від душі ані її рефлексу — традиції. (Традиція є посвітом душі). Людина не може відректися традиції, бо її відречення було б висказане теж засобами традиції, до якої належить мова, а навіть жест.

Бо чим є мова? Традицією умовних звуків, зв'язаних зі стисло окресленими поняттями. Чим є право? Чим є мистецтво? Чим є моральність?

Християни вірять, що всі ті вартості походять від Бога. Всі інші мусять признати, що ті вартості випливають з таємничої сили, властивої тільки людині, отже з душі. На одне виходить. Душа є доказом Бога.

Та не зважаючи на це, людство вперто вважає заперечування дійсности найбільшою мудрістю. Заперечити Бога й душу — сповидно легко. Але що робити з традицією?

Отже, традиція є головною перешкодою матеріалістичної філософії і взагалі всякої неспі-

ритуальної філософії. Тому одинокою шансою цих світоглядів є доказати, що людина може зійти до природи і звірячого стану. Матеріалізм міг би тільки тоді затріомфувати, коли б йому вдалося зробити з людини — звірину (до чого змагають табори і совєтський вимір справедливості). Але й тоді було б важко йому тріумфувати, бо доки існує філософія, доти існує традиція, отже сила духа. Отже навіть матеріалістична філософія є доказом існування душі.

Діялектичний матеріалізм не є нічим іншим, як тільки відпусткою певної частини людства в думанні про правдиву ціль життя й остаточне призначення. Є abstиненцією від Бога. Але два запали горять під цим світоглядом: моральність і традиція, дві нероздільні сестри. Марксисти, не зважаючи на їхні пристрасні намагання, не могли отримати ані з моральності, ані з традиції. Щоб тільки підлестити своїй зарозумілості й гордості, вони перезвали їх: моральність — клясовою, а традицію — діялективною.

Клясова моральність не є винаходом марксистів. Вона надто сильно далася взнаки людству, хоча досі не була (сповидно) пролетарською моральністю. А діялективність традиції? Нічого в цьому нового. Недіялективна традиція є всіхуюча, хвора, декадентська.

Моральність видається теж традицією. Якщо так, то це була б найбільша традиція людства. Але моральність в засадах не підпадає перемінам — в протиставленні до хвилястої, діялективної традиції. Отже моральність є чимось тривалішим і надряднішим, ніж традиція. Традицію людство формує, моральність є непорушна. Не вільно моральність підпорядковувати традиції. Бо є злі традиції, а духові катаклізми сучасної нам цивілізації виникають головно звідси, що злі традиції панують ще тут і там над моральністю.

Деколи висувають доказ, що все ж таки моральність існує навіть там, де панує повний агностисизм. Так, але це є наслідок початкової сили віри. Віра предків дала сьогоднішнім агностикам моральну традицію. Але це дуже не-

безпечне зубожіння. Бо традиція може висохнути, коли не має живих джерел. А втім існує відміна моральної традиції, хоча є це деградація моральності.

Інша річ, що людина в обсязі моральності приймає перше наказ, а щойно потім приходить згода, подібно як в науці перш усього приймається принцип, а потім розумування, а в культурі найперше вартість, а потім дізнання. Хочу при цьому ствердити, що дві щільно зі собою пов'язані і начальні людські вартості — це моральність і традиція. Без них немає духовного існування.

Звідси виникає простий висновок: чим людина має більше почуття гідності своєї душі, тим в ній є сильніше прагнення традиції... Зривання з традицією є доказом варварства. Очевидно, традиція підлягає змінам і еволюції, отже не повинна засклеплюватися. Однак не вільно її вирікатися. Ми сьогодні можемо соромитися багатьох моментів в нашій історії, але не вільно нам цих періодів і цих справ вимазувати з національної свідомості. Бо вони є потрібні власне діялектиці традиції. Вони є забороненими стрефами на озері, куди не вільно плавати.

Не зважаючи на це, в кожній справі є частина правди. Спрощування явищ і муміфікування осудів не служать правді.

Протиставування майбутнього минулому, — пише французька письменниця Simone Weil у „Потребі коріння” (L'enracinement” — 1949), — і навпаки, є абсурдом. Майбутність не приносить нам нічого, не дає нам нічого; тільки ми маємо дати їй усе, ціле наше життя, щоб її уформити. Але щоб могти дати, треба мати; а ми не маємо іншого життя, жадного іншого життя-дайного місива, як запаси, зібрани в минулому, перетравлені, засвоєні й живі в нас. З усіх потреб людської душі найістотнішою є потреба живитися минулим”.

„Впродовж багатьох століть люди білої раси всюди бурили минуле, зі сліпою глупотою, в себе і поза домом. Коли все ж таки людство, не зважаючи на це, зробило за цієї доби правдивий наступ, то не внаслідок тієї шалености, але проти неї, під впливом цих небагатьох вартостей минулого, які ще залишилися живими”.

ХРИСТОС РОДИВСЯ! — СЛАВТЕ ЙОГО!

ПОВСТАНСЬКИЙ СВЯТ-ВЕЧІР

Над бором зірка квітом зацвіла —
Затихли гамірні слова і жарти.
Роями думи гналися до села,
А серде било, било, мов на старті.
Озвалася тута десь —

свогоєдні там...

І кожному причувся голос:

— Сину!..

І печатню жалю

біль замкнув уста —

Та раптом хтось

у душу іскру кинув.

І кров заграла боєм молода:

— Христос родивсь! —

борами загриміло,

До сіл з мечем летіла колядя

І Правді гими співала зброя сміла.

УПА, 17 грудня 1947
Марко Босслав

„ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ” Ч. 2 ІЗ КИЄВА

Одержано 2-й випуск періодика „Інформаційний бюллетень” за березень-червень 1978 р., 74 ст. машинопису.

Зміст випуску: Вступ, Свободу Левкові Лук'яненкові, Слідство у справі Лук'яненка, Суд над Мирославом Мариновичем і Миколою Матусевичем, Суд над Петром Вінсом, Засудження з політичних мотивів — в політичних таборах спецлікарнях, На засланні, Положення колишніх політв'язнів, Переслідування з ідеологічних мотивів, Смерть художника Ростислава Палецького, Про Гелія Снєгірьова.

У прилогах є листи і заяви знаних діячів: Л. Лук'яненка, В. Чорновола, І. Калинця, О. Мешко, В. Марченка, Д. Демидова, С. Шабатури, Н. Строкатої, В. Стуса, Н. Світличної, М. Мельника, родини Вінсів.

Названі такі члени Української Гельсінкської групи: Микола Руденко, Олекса Тихий, Микола Матусевич, Мирослав Маринович, Петро Вінс, Левко Лук'яненко, Петро Григоренко, Олесь Бердник, Віталій Калиниченко, Іван Кандиба, Оксана Мешко, Василь Січко, Василь Стрільців і Ніна Строката.

Бюллетень поширюється в Україні.

С. І.

ОДНА З ПРИЧИН ОБМОСКОВЛЕННЯ „ІНОРОДЦІВ”

В СССР постійно провадиться обмосковлення поневолених народів. Причин цього політичного тиску на народи, що опинилися під московською владою, є кілька, не тільки московський шовінізм — ненависть до всіх, хто не є „руській чоловік”, але також глибокі економічно-військові причини. Про цю останню будемо тут говорити.

При повільному спадку кількості народжень серед чисто російського, себто московського населення, що веде до втрати більшості в загальній кількості населення СССР, московське населення втрачає свою динаміку впливів, бо зростає вплив не-московських народів, головно азійських і кавказьких, та взагалі спадає чисельна перевага слов'янських народів: московського, українського й білоруського.

Положення українського народу та його вагомі впливи в культурному, економічному й політичному значенні в часах після Другої світової війни постійно були і є під ударами антиукраїнської політики Москви. Для цього уряд у Москві вживає всіх заходів, щоб підрізати всі можливості до розвитку культурного та політичного значення, українського розвитку. Ми не будемо перераховувати, які засоби Москва вживає для повільного удушення українського народу, це інша тема.

Головна причина, що веде до широко закріеної політики обмосковлення всіх народів у СССР, а в першу чергу українського та білоруського народів, полягає у завданнях військового типу. Головне командування штабу соєтської армії (її імперії) бачить загрозу з боку різних національностей в ССР на випадок війни, але в цьому питанні вони не звертають уваги на ставлення та національні почуття поневолених народів під час війни. Їх не турбують тепер глибокі національні почуття й образи, які вони терплять від сучасної московської т. зв. „національної політики”.

Їх турбус виключно т. зв. боєздатність соєтської армії. Головна ідея, яка стоїть ввесь час перед очами у цього командування, як укріпити та утримати бойову силу та єдність всієї армії на випадок війни? Це найголовніше пі-

тання, що турбус червоне командування, і в цій справі вони знаходять основи для своєї практики з часів царської армії. В царській армії не було ніколи питання про справу мови: стара, біла Росія не визнавала в імперії різниць між московським, українським та білоруським народами. Тоді також не мали ніякого значення кавказькі чи азійські народи імперії, бо їх синів використовували для звичайної фізичної праці для армії. З Кавказу тільки грузинів та вірмен брали до війська і в старшинських кадрах вони часто займали високі пости.

Головною турботою тепер для соєтського військового командування є питання, як забезпечити керівництво збройними силами, щоб усі розпорядження виконувалися швидко, всі інструкції та навчання вслияся однією мовою, щоб під час війни не треба було мати перекладачів. Це одна з головних причин сильної централізації навчання серед військ соєтської армії, флоту та авіації. Молодь, яка проходить там свої роки служби, є під великим тиском: забувай рідну мову, мову батьків! Є, мовляв, тільки одна мова, яку всі мають добре знати — московська. Тому в армії, флоті та ін. частинах у бібліотеках і читальнях немає жадних видань, крім на московській мові. Солдатам-українцям забороняють навіть співати українських пісень.

Очевидно, що тут грає певну роль також приклад з війни 1941-45 років. Москва знає, що сотні тисяч вояків, головно не-московського народу, легко кидали зброю. Тільки безглазда німецька шовіністична політика „юберменшів” знищила велику нагоду виграти війну проти ССР. Ця катастрофальна подія не забута соєтським командуванням. Для цього є та вживаються спеціальні частини військ КГБ, які контролюють всі відділи соєтської армії — думки старшин і солдаті. Як успішно це провадиться, можна бачити зі змін, які сталися в практиці під час кінця тієї 2-ї світової війни.

Тепер, коли над Соєтським Союзом висить загроза війни з Китаєм (в яку, між іншим, автор не вірить), командування сов. армії дуже занепокоєне настроями та положенням своїх

військ у Туркестані: там армія є на території, де чистого московського населення фактично немає, а є тільки їх значна кількість в адміністрації та в промисловості. Там навколо — азійське тубільне населення: узбеки, таджики, казахи та ін. народи, зокрема узбеки й таджики, які мають своїх братів закордоном... у китайському Туркестані (Сінкянгу) та в Афганістані, який тепер нібито є під впливами Советів. Дуже це важливе для підсоветських таджиків, бо вони мають в тих країнах поверх один мільйон своїх одновірців.

Питання контролю сучасної воєнної зброї, різних радарів, ракет та ін. складного устаткування, очевидно, вимагає єдності тих сил та швидкого виконання розпоряджень, а для фльоту та авіації це особливо важливе. Не даром в свій час Сталін ліквідував окрім командування в Україні, коли там були дві воєнні округи в 1920-х рр., київська та харківська, і в них додержувались у армії українська команда та українська мова й велося навчання старшинських кадрів українською мовою. З ліквідацією тих українських штабів, у армії на Україні панує тільки московська мова. Наслідки ж такі, що вояки, які перейшли свої реченці вишколу, повертаються вже значно обмосковленими.

Комендантом збройних сил сов. Туркестану, ген. Степан Белоножко, навіть заявив, ще в 1976 р., що „московська мова потрібна як основа при сучасному складному воєнному технічному устаткуванні”.

В часі Другої світової війни азійські народи становили в советській армії тільки 4,6 відсотка, а тепер 15%, і цей відсоток зростає. Щодо складу інших національностей немає гострої мовної проблеми, бо у всіх школах тепер в ССР московська мова обов'язкова. Цікаво, що в Грузії тепер тільки 24 відсотки людності знають московську, а в Азербайджані — 28, коли серед вірмен знають її 44% (тут має вплив їх москофільство, побудоване на турецькій загрозі).

В часописі „Казахстан” у квітні 1978 р. була стаття якогось Р. Абузіярова про заснування окремих курсів московської мови для „патріотично-воєнного виховання”. А в 1972 р. були надруковані окремі підручники навчання московської мови, з рамени міністерства оборони,

для солдат, які погано знають або зовсім не знають тієї мови.

Ми старалися насвітлити одну з головних причин широких заходів керівників імперії творити „єдиний советський народ”, з однією (московською) мовою. Вони плянують повільну ліквідацію всіх національних мов поневолених народів, у першу чергу в Україні, Білорусі та Прибалтиці, провадячи одночасно політику змішування населення. Треба думати, що військові впливи будуть все більш агресивними в цьому питанні, але і спротив поневолених буде нарости.

НОВА ЖЕРТВА БОЛГАРСЬКИХ АГЕНТІВ

Болгарські червоні агенти знову вбили болгари на: третій випадок впродовж трьох тижнів. Влав жертвою працівник Бі-Бі-Сі, 30-річний Володимир Симеонов, якого знайшли 3 жовтня в помешканні неживого. Поліція пояснює, що він помер через затруєння крові, а отрута дісталася до організму носом. Вбитий лежав під сходами.

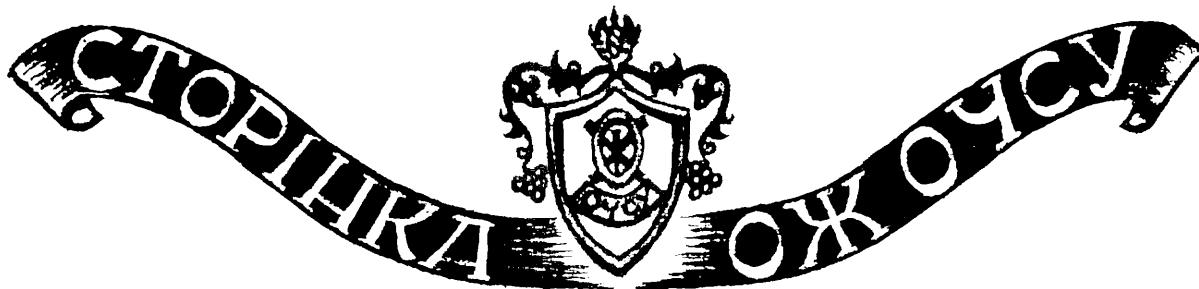
Скотленд Ярд про цей випадок висловився так: „Ми розглядаємо це як підозрілий смертний випадок з уваги на недавнє вбивство Григорія Маркова”. 11 вересня отруїли парасолею Маркова, отруїли були й Костова, але він врятувався. Тепер побоюється нападу болгарський священик у Лос Анджелесі, що він стане наступною жертвою. Йому вже погрожували. Телефонічно він сказав, що на нього відбулося вже кілька атентатів.

15 вересня 1978 р. болгарський міністер Стоянов, якому підлягає Служба Безпеки, заявив: „Наши вороги ніде не можуть почуватися безпечно від наших заходів. Ми не знаємо ніяких кордонів. Контрреволюція мусить знати, що для неї ніде нема певного скову”.

**

В і д Р е д а к ц і ї: Агонуючи, комуністичні режими вдаються не лише до внутрішнього терору, як це діється нині в Україні, а й до зовнішнього, про що свідчать дії червоноболгарських агентів-комуністів, слуг Москви.

Українська приказка каже: „Не такий страшний чорт, як його малюють! Однак, для посилення безпеки, варто не давати адрес невідомим Вам людям (при потребі краще обмежитись телефоном), не говорити в присутності невідомих Вам людей про те, про що не потрібно. Пам'ятаймо, що вислів „Ми на фронти Воюючої України” не є лише висловом. Обережність є першим ударом по руках червоних агентів.

Наталя Дерлат

ПЕТИЗМ ДО ПОЛЯГЛИХ

(Із спогадів Дарки)

Проминули скромні відзначення Листопадового Зриву.

Дарка проходжувалась алеями міського, заокеанського парку, щоб трохи відвіжити душу, припорошенню буднями життя. Був соняшний листопадовий день, під ногами шелестіло золото-ржаве листя й якось втишувало нез'ясований біль чи тугу за чимось. Нараз на закруті побачила розлогий червоний кущ, що тулівся до огорожі: „Червоний, мов кров”, — негайно прирівняла в своїх думках. — „Мов заціпеніла кров воїнів Листопадового Зриву”, — відгомоном пролунав голос подруги Ірки з далекої молодості на Рідній Землі.

**

Тоді їх було чотири нерозлучних товаришок, зв'язаних таємницею приналежності до підпільної Організації.

Спогади зринули, мов сріблолентій Сян, що перепливає через місто Перемишль. У ньому, при узбіччі Татарської Гори, знаходився будинок „Українського Інституту для Дівчат”, де вона жила в гімназіальні роки.

Одного листопадового дня, коли сонце лише мляво всміхалося до вижитої літом природи, Дарка самітньо блукала по доріжках інститутського городу-парку, застеленого товстою верствою осіннього листя. Була в четвертій класі гімназії й щораз дужче відчувала на своїх плечах тягар поневолення Батьківщини. З цього приводу часто роздумувала над тим, що ж можна зробити? Зі задуми вирвав її поклик „семач-

ки” Мирося, котра не раз приступала до неї на розмову.

— Дарко! Зажди! Блукаєш так одинцем! Над чим роздумуєш? — спитала, часто дихаючи після швидкої ходи.

— Над Листопадовим Зривом, над постаттю чотової УССтрільців — Олени Степанів. Видно, в будуччині нам усім треба буде стати такими героями, як вона.

В очах Мирося виблискував огник радости, і вона притакнула:

— Безперечно, але до цього мусимо добре підготовлятись. — По короткій мовчанці додала: — Знаєш, я маю тобі щось довірити. Але мусиш приректи, що нікому не розкажеш про зміст нашої розмови.

— Даю слово чести! — спішно вимовила Дарка, бо інстинктивно відчула, що надходить саме те, про що вже давно мріяла.

По такому запевненні Мирося почала з'ясовувати свою таємницю.

— Знаєш сама, що на терені нашої гімназії існує тільки Марійська Дружина й Спортивне товариство „Сpartanка“. Кілька років назад польська влада розв'язала виховну організацію „Пласт“. Тепер гімназисткам нема де набирати патріотичної заправи, а це є конечним у наші часи. Тому я вибрала з вашої кляси чотирьох дівчат до тайного гуртка. Ми мусимо строго придержуватися конспірації, бо вислідження нашої підпільної сітки може грозити виключенням зі школи, а навіть її закриттям. Надумайся добре й за кілька днів дай мені відповідь. — Мирося дивилася на Дарку допитливо.

— Я згідна відразу, — рішуче відповіла Дарка.

Від того часу чотири подруги й провідниця сходилися потайки в альтанках городу, на стріхах-піддашнях гімназійного чи інститутського будинків, або в пізні вечори в порожніх клясах та кабінетах школи. Між ними зав'язалася особлива дружба, котра може назріти лише тоді, коли людей лучать спільні ідеї й стремління. Інтелектуально вони підносилися понад буденницину, а їхній патріотизм випромінював і передавався одноклясницям.

По трьох роках участі в тайній системі, їх гурток одержав наказ влаштувати свято у 18-ти роковини Листопадового Зриву. Провідниця дала їм лише кілька вказівок:

— Свято треба зробити в пізній вечір. Участь хай візьмуть тільки старші учениці. З четвертої кляси запросіть кількох довірених. Доходячих товаришок не повідомляйте, хіба наших однодумців. Мені не вільно називати, кого саме, але ви вже напевно зорієнтовані. — Рівночасно перестерігала: — Уважайте, щоб я польські шпиги, котрі нишпорять біля інститутських і шкільних будинків, не довідались чогось. Наші професори й виховники часто вткомачують нам, що треба берегтися якоїнебудь провокації, бо школа може втратити державне право так зв. „повної прилюдності”, котрим користується одинока серед українських гімназій Галичини. Отже, будьте обережними.

Для нарад чотири подруги зійшлися на доріжці, поза альтанкою зі статусю Матері Божої. Півколом обступали її широкогіллясті дерева й закривали вид на доріжку, що круто повертала за горбок. Там розподілили функції та обговорили деталі.

В день першого листопада о сьомій годині вечора українська громада міста Перемишля й околиці поспішала до греко-католицької катедри, де рік-річно правилася панахида за поляглих воїнів Листопадового Зриву.

Цього разу чвірці подруг пощастило продістатися близьче престолу в середній наві святині. Торжественна відправа з участю єпископа Йосафата Коциловського, в асисті кількох священиків, мистецький спів хору „Боян”, пахощі кадила та шепіт молитов створювали в душах присутніх своєрідну атмосферу, насичену пістизмом до борців-героїв. А коли хор почав гімн „Боже великий, єдиний, нам Україну храни”, — вся церква підхопила спів і в молитовному зворушені слала свої благання до стіп небесного Творця.

Дарка підвела очі на амвон, котрий рибалським човном звисав на грубих мотузах десь із височини склепільни. Унизу на ньому розпростелялася позолочена сіть. І тоді дівчина прошептала: — Ісусе, Ти врятував човен і рибалок-апостолів на розбурханих хвилях Генезаретського озера, — молю Тебе, скеруй судно моого народу до вільної пристані, а поляглих наших воїнів візьми в своє царство!

Людський натовп, одягнений в темне на знак жалоби, виходив із катедри в скупленій мовчанці та розплি�ався по кварталах міста.

Подруги заплянували тайне Листопадове свято в спортивній залі, котра знаходилася під шпиталиком і їдалньою інституту. Залізні гратові двері при кінці коридору були зачинені після шкільних занять, і Дозі прийшлося підхлібно вмовляти сторожих гімназії, Касю, щоб дала її на часок ключа:

— Касуню! — благала вона. — Змилосердіться над мною, дайте ключа від гімнастичної залі, бо я там забула свій светер, а в ньому є записка до задачі з німецької мови. Дістану завтра „двійку” від пані Гарматій, якщо не напишу. — Кася здогадувалася про різні таємниці в житті шкільної молоді й не легко було її обдурити. Вона трохи вагалася, але аргумент Дозі виглядав достовірний, і хоч нерадо, все таки ключа дала. Надя повідомила старших інституток про місце й час поминок. При цьому запропонувала взути всім калпці, щоб зменшити стукіт по коридорах і клітях сходів. Просила сходити вниз малими групами й заходити з двох сторін: через їдалню, або бічним входом, що від подвір'я. Рівно ж попереджала про темноту на сходах до залі й в її середині, бо лише одна свічка має горіти в передсінку.

О дев'ятій годині, коли за інститутським присом молодші дівчата мусили бути в ліжках і настоятельки гасили світло, — старші почалитихопускатися вниз і спортова заля швидко наповнилася постяями.

Програму нічної Листопадової імпрези розпочала Дарка коротким рефератом, котрий від-

читувала при свіtlі батерійного ліхтарика. Ірка з глибоким чуттям деклямувала вірш Олеся „Живи, Україно, живи для краси” та в'язку патріотичних поезій. Згодом Дозя й Надя півголосом співали пісню „Від бистрого Дону до синіх Крапат”, а присутні підтягали. Серед темноти її напруженої тиші голоси виконавців звучали дивно, навіть загадково, а в моментах здавалися відгомоном із недалеких років, коли на цій землі творилася власна Держава. На закінчення з глибин сердець рвався пере-конливо гімн: „Не пора, не пора москалеві й ляхові служити”. Потім із темряви зали висувалися постаті, подібні до тіней, і безшелесно підіймалися нагору, де зникали в неосвітлених спальнях інституту.

Надя запримітила, що позаду дівчат стояли інститутські виховательки в шалях, котрі за-кутували їх голови й обличчя. Це відкриття підбадьорило організаторок.

Подруги здивувались, коли раптом перед ними з'явилася їх провідниця, а вона ж мешкала досить далеко в місті. Тоня похвалила їх щиро-сердечно:

— Свято ви провели успішно, бо створили патріотичний підйом серед учасниць. Налевно запишеться в їх душах на все життя. Це позитив, бо молоде покоління не може ні на мить забувати про рани України й про те, що їх треба лікувати. — По хвилі задуми додала: — Завтра о третій годині прошу прийти на цвинтар у Пікуличах. Тільки виберіть туди різні дороги.

Село Пікуличі знаходилося мабуть за три кілометри від Перемищля. По Першій світовій війні польський уряд примістив там у старих австрійських касарнях інтернованих українських вояків, котрі масово вмирали від тифу

ОЖ ОЧСУ ПІДТРИМУЄ УКРАЇНСЬКІ ТРАДИЦІЇ

Об'єднання Жінок ОЧСУ у Філадельфії влаштувало у жовтні ц. р. приемну забаву — традиційні Вишивані Вечорниці, на які пані прибули в більшості у прегарних вишиванках, не відставали і їхні друзі, у вишиваних сорочках та краватках.

Відділ ОЖ ОЧСУ таким шляхом придбав фонди для продовження праці та підтримує традицію вишиваних вечорниць і застосування чудової української ноші поза межами України.

й голоду. Згодом громадськість Перемищчини зібрала їх тлінні останки в братські могили на окремому кладовищі за полями села, на межі з містом. В їх пам'ять висипано високий курган із платформою на верху; там височів залізний хрест, споруджений в гуцульському стилі за проектом відомої мисткині — Олени Кульчицької. Цей хрест височів над околицею, мов свідок боротьби й героїзму української людини і землі. Кожного року, через два тижні після Зелених свят, ішли туди організованим походом українці міста й дооколічних сіл, несли подарунки — плетені вінки. Польська кінна поліція завжди намагалася застрашити її розігнати учасників та порвати їхні тернові вінки, особливо ті, котрі були прикрашені тризубами або синьо-жовтими стяжками. Проте, їм ніколи не вдалося припинити маршу на Пікуличі. Могили, бо це були не лише поминки, але рівночасно маніфестація українства проти польської окупації. Ця могила-курган стала для земляків Перемищчини місцем святим і символічним, а заразом таким рідним і приманливим, як червоні маки й сині волошки, що краувалися за загородою в хвилюючих житах.

Дісталися до Пікулич — жадні труднощі для подруг, але вирватися з інституту було проблемою, бо вихідний день у місто (раз на тиждень) уже проминув. Треба було знайти вірогідну причину й за дозволом іти до самої директорки, Мелянії Бардун, витримати прошиб її суворих очей. Навіть якось не було серця обманювати цю шляхетну вчительку, котра намагалася прищепити дівчатам патріотизм і благородність та засади взірцевої поведінки. Але подруги мусили вийти з мурів інституту!

Дарка й Ірка підіймалися кам'янистою дорогою на верх Татарської Гори, кудою біг битий шлях. Аж там пристали передихнути та глянути на панораму міста. Ліворуч, унизу стяжкою розкочувався Сян, із-за столітніх дерев на Замковій горі визирала округла вежа старовинного замку, а поблизу, на Знесінні — стирчали три високі й чорні хрести. Мабуть одинокі залишки з колишньої княжої церкви. По обох боках дороги розкнулися рештки оборонних валів древнього міста та бункери австрійського війська з Першої світової війни. Ще глянули туди у далину, де згідно з пе-

реказом-легендою був похоронений татарський хан, котрий в часі азійських нападів поляг тут у бою з оборонцями.. Дивились замріяно...

У лісок перед кладовищем подруги прибули першими. З насолодою бродили в глибокому листі, прислухалися до його шелесту та любувалися красою золото-мідяніх кольорів.

— Дарцю, дивись! — скрикнула Ірка. — Кущ, он там, при цвінтартній огорожі, увесь червоний, і здається, немов на його листях зацепеніла кров воїнів Листопаду, а може тих, що тут спочивають у могилах.

Десь із укриття вийшла провідниця з книжкою в руках і, здавалося, читала про себе півголосом.

— Подруги! Збирайте листки й підійдіть до ступнів могил. Я погляну ще раз, чи тут нема когось небажаного.

За кілька хвилин вона повернула й дала наказ:

— У пам'ять поляглих борців до присяги стати! — Чотири подруги виструнчилися і залишили на хрест кургану-могили, тримтілим від зворушення голосом складали присягу на вірність Україні.

Горіло сонце на залізному розп'ятті й іскрилися проміння в душах дівчат, а серця тріпотіли крилами молодих ластівок.

**

Дарця аж тепер зауважила, що все ще стоїть біля куща і пестить рукою його червоні листки. Вона думала, що пам'ять про геройів Листопаду й загалом борців за волю України притімарюється серед еміграції, а особливо молодого покоління. З цього приводу їй стало безмежно сумно.

„А може це мені тільки так здається? — міркувала. — Чужий край, інший світ і дещо відмінно виростає молодь. Може я її не розумію як слід”...

Ще раз окинула зором американський парк у повені золотистого листя й поспішила до виходу. Її уста прошепотіли прохання: „Золоторжаві листки в моїй єдиній Батьківщині, рясні падайте на могили воїнів, поляглих у боротьбі за волю України. Тихо шелестіть їм стрілецькі пісні, — хай спокійно сплять. Хай щасливо снять”...

8-МА РІЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ ОБ'ЄДНАННЯ ЖІНОК ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

28-29 жовтня 1978 р. відбулася в Домі Українського Визвольного Фронту в Нью-Йорку Восьма Річна Конференція членів Головної Управи, голів і делегатів Відділів ОЖ ОЧСУ. На конференції були Відділи ОЖ із стейтів: Вірджінія, Канектет, Ілліной, Мішиген, Пенсильвінія, Нью-Йорк і Нью-Джерзі. За Відділи в Каліфорнії, Небраска і на Флориді звітували голова Головної Управи ОЖ.

Річні конференції Об'єднання Жінок відбуваються у місяці листопаді в міжконвенційних роках праді.

Об'єднання Жінок Оборони Чотирьох Свобід України, відносно, молода жіноча організація, всього 11 років як заіндувала. У своїй основі вона політична організація, яка стремить і шукає доріг до можливого покращання долі свого народу. Співпрацює з усіма організаціями Українського Визвольного Фронту, є членом УККА, СКВУ, Світової Федерації Українських Жіночих Організацій, співпрацює з Об'єднанням Жінок ЛВУ Канади, Організацією Українських Жінок у Великій Британії та Об'єднанням Жінок „Просвіти” в Аргентайні.

На Конференцію прибула 31 учасниця. Спершу звітували голови Відділів. Звіти виказали велику пророблену працю в політичному, культурному і харитативному секторі. Відділи виконують затверджені пляни праці, додатково виявляють ініціативу у окремих ділянках. За особливо гарно проведену працю в 1978 р. нагороджено грамотами ОЖ два Відділи: в Сіракузах і у Гартфорді. Обидва виявили найкращі осяги, а Відділ ОЖ в Сіракузах здобув окремий успіх, виготовивши українські історичні і регіональні одяги, з показом яких їздив на імпрези в ЗСА і Канаді. Відділ ОЖ в Гартфорді нагороджено за вміле і успішне влаштовування різдвяних ялинок в будинку Ситі Гол, з присвятою дітям політ'язнів в Україні.

Звіти членів Головної Управи виказали широко розгорнену працю інформаційного характеру на зовнішньому відтинку, а саме: із Білым Домом, Державним Департаментом, ЮНЕСКО та ін.

Кураторія Фонду ім. Л. Целевичівної звітувала про підготову конкурсу на музичний твір для прославлення 1000-ліття Хрещення Руси-України.

Організаційні референтки затурбовані тим, що по деяких місцевостях церковне розбиття негативно впливає, ато і розбиває життя наших організацій.

Делегатки до Красового Комітету Року Дитини прочитали звіт з підготувань для відзначення Року Дитини, а саме намічено і підготовано видати поштовий значок і жетон.

Для відмічення в 1979 р. 25-тих роковин страшної масакри совєтськими танками українських жінок в Кінгірі, рішено видати жетон.

Книжка-збірник ОЖ, яка мала появитися дру-

ком в завершенні декади праці ОЖ, з технічних причин буде готова в кінці грудня 1978 р. (250 сторінок, у твердій обкладинці).

У програму конференції входили три доповіді: „Конференція програмових заложень і праці ОЖ ОЧСУ та других українських жіночих організацій” — виголосила голова ГУ п. Уляна Целевич; „Жіночі організації з політичного аспекту” — прочитала голова Відділу ОЖ в Дітройті п. Віра Куца; „Оксана Мешко — Мати Року 1978” — цю доповідь писменниця Оксана Керч присвятила жінці в Україні Оксані Мешко, яку Об'єднання Жінок ОЧСУ за геройчу поставу і оборону ув'язненого, хворого сина Олеся Сергієнка як і других політичних в'язнів, називало Матір'ю 1978 р. В честь Оксани Мешко поетеса Алла Коссовська прочитала свій вірш п. з. „Діалог на роздоріжжі”.

Резолюційна комісія опрацювала резолюції, а комісія провірки пляну праці на 1979 р. прочитала опрацьований проект. Учасниці конференції затвердили резолюції і пляни праці.

Заключне слово виголосила п. У. Целевич, підкресливши, що у дальшій праці ми маємо керуватися турботою за долю України. Спільними силами, рівні між собою, завершимо як не усю, то частину запланованої праці. Наші осяги є осягами цілого нашого народу, якого ми є частиною.

М. Лас. Крук

ВИДАТНИЙ УСПІХ ОЖ ОЧСУ В ГЕММОНД, ІНДІЯНА

У місті Геммонд з успіхом пройшов при 40-тисячному здвиді народу у вересні 1978 р. Фестиваль етнічних груп, з участю представників 30 народів. З українського боку взяли участь Відділ ОЖ ОЧСУ ім. Ольги Басараб під головуванням п-ї Марії Пилипчак і Сестрицтво УПЦЦеркви св. Михаїла.

Подруги з ОЖ ОЧСУ зразково обладнали Виставку українського народного мистецтва, при цім працювали також пані Надія Кушнір, Марія Мандзій та ін., а в українській кухні працювали і членки СУМА ім. Крутів з Чікаго-Південь.

Українська група привітала в присутності мас народу сенатора Бирч Бая, який пообіцяв і надалі виступати в обороні українських політ'язнів.

Після фестивалю Геммондський Відділ ОЖ ОЧСУ передав 1000 дол. на Фонд Оборони України, 50 дол. на СКВУ і 50 дол. на іконостас для місцевої церкви.

Євангелик Грегам пророкує...

Побувавши у жовтні ц. р. в Польщі, євангелицький проповідник Біллі Грегам із ЗСА сказав, що в країнах червоного бльоку... краще справа з релігією, мовляв, прийшов час на „співпрацю”. Він, як подала агенція ЕІПІ, не згадував про переслідування вірних різних Церков у СССР, ні про атеїзм червоних.

ВИСТУП УКРАЇНСЬКОЇ ОПЕРИ В ЧІКАГО

Українське Чікаго є завжди гостинне для українських мистецьких ансамблів із широкого світу і тому й дnia 8-го жовтня 1978 р. з відкритим серцем прийняло виступ членів Корпорації „Українська Опера” з Нью-Йорку. І хоч українське еміграційне життя чік не сприяє відповідному розвиткові української культури та українського мистецтва, все таки — з подивом — треба признати об'єктивно, що жадна еміграційна національність на цій вільній землі Вашингтона не присвячує стільки зусилля, енергії та гроша, що саме українські мистці — оці правдиві носії багатої культури нашого великого народу. Поборюючи найбільші труднощі технічної та фінансової натури, ці плутарі українського мистецтва несуть високо яркий смолоскип нашого культурного життя, яке сьогодні не тільки дає нам насолоду зору і слуху в наших еміграційних умовах, але й заступає і розгортає мистецьку діяльність, недоступну нашій поневоленій батьківщині.

Тому й цим разом чікагська українська громада із віячністю зустріла виступ дібраного ансамблю наших мистців, співаків і танцюристів з Нью-Йорку, членів Корпорації „Українська Опера”.

Ця культурна імпреза відкрилась широкою, настроєвою сценою з величного минулого нашого народу, з часів, коли Україна стояла на грани хрещення. „Сцена Жреців” з опери „Ольга Київська”, лібретто якої створив широко відомий український поет-писменник Леонід Полтава і музику якої скомпонував з розмахом великої оперної атмосфери композитор, проф. І. Білогруд, надала мистецького зарису всьому виступові. При диригентурі маестра Лева Стругацького, арію княгині Ольги — як перше виконання! — відспівала з чуттям Галина Андреадіс, побіч Марти Кокольської — улюблениця української публіки і відома солістка опери в Буенос Айрес, Аргентина. На окрему увагу заслуговує лібретто Л. Полтави. У нас історичних опер, зокрема із часів княжої і королівської України, немає, крім „Аннин Ярославні”, і тому поява нової опери „Ольга Київська” повинна знайти всебічну підтримку нашої громадськості, щоб довести до її величавої постановки не тільки із-за її мистецьких вартостей, але й теж тому, що ми саме вступили в декаду святкувань у 1000-ліття хрещення України.

Відмітити треба мистецькі строї та високий рівень балетного ансамблю „Таврія” під управою хореографа-майстра керівника А. Жуковича, — який вініс на зали подих колишньої величі української могутньої держави, і думки про її відродження...

Арію Анни Ярославної з опери цієї ж назви відспівала Марта Кокольська-Мусійчук. Ця співачка давно вже полонила українські серця і кожний її виступ тільки підтверджує цей факт.

В далішому Галина Андреадіс відспівала арію Варвари з опери „Богдан Хмельницький” К. Дан-

кевича, Микола Голодик відтворив арію з опери „Гамалія” з опери „Назар Стодоля” Данкевича і Предславича, а Богдан Чаплинський — речитатив і аріозо з цієї ж опери: „Туман, туман...”. Арію Галі з цієї опери „Як серденько тремтить” відспівала з чуттям Марта Кокольська-Мусійчук, а квартет в складі: Марта Кокольська-Мусійчук, Галина Андреадіс, Богдан Чаплинський і В. Карпинич передав чудову арію „І процвітеш, позеленіш” з канти „Радуйся, низо неполитая” Лисенка-Шевченка.

Другу частину програми розпочав згаданий вже балетний ансамбль „Таврія” відчітним волинським танком, виконаним чітко і темпераментно. Пісню „Чом, чом не прийшов” в обробці А. Кос-Анатольського виконала по-мистецьки Данка А. Марусевич, а пісню „Ой чого ти дубе” Степенка-Шевченка виконав Володимир Карпинич. Оля Гірняк і Г. Андреадіс славно виконали твір „Якби мені черевички” за Шевченком, в музичній обробці Зої Маркович. „Зелені гори” відспівав зворушливо Богдан Чаплинський, музика В. Стон-Балтарович до слів Лесі Українки. Оля Гірняк відспівала прекрасно Анатольського „Ой піду я межи гори”, а ансамбль „Таврія” відтанцював розмащисту „Тропотянку”.

Дует Одарки і Карася з опери „Запорожець за Дунаєм” віддали з темпераментом Галина Андреадіс і Володимир Карпинич, яких вдячна публіка надгуродила гучними оплесками. „Таврія” відтанцювала голака і цей, хоч добре вже нам відомий танок, завжди викликує бурхливі оплески. Молитвою „Владико неба і землі” із опери „Запорожець за Дунаєм”, виконаною дуже настроєво цілим ансамблем концерту, хормайстер Р. Левицький, закінчився цей пам'ятний виступ наших дорогих гостей з Нью-Йорку, а вся імпреза залишилася в нашій пам'яті.

Одне тільки побажання до оркестри: не заглушувати в окремих місцях співаків.

Конферанс — Христина Іванів — виконала своє труднє завдання під настрій всього виступу, за що належиться їй окрім признання. Треба відмітити теж успіх Сильвії Голодик, яка зуміла в умовах наших аж надто відомих невигод дати собі так добре раду із гримом та сценічним виглядом учасників концерту. Квітами і короткою подякою п. Деркача від Союзу Купців, Підприємців і Професіоналістів в Чікаго та окремим привітом композиторів, проф. Білогрудові, закінчилася ця гарна імпреза в Чікаго.

Л. Рихтицький

ПОДОБАСТЬСЯ ВАМ НАШ ЖУРНАЛ?
ПЕРЕДПЛАТИТЬ ЙОГО ВАШИМ
БЛИЗЬКИМ!

ДОКУМЕНТИ ЧАСУ

ГАРВАРДСЬКИЙ ПРОТЕСТ В СПРАВІ СОВЕТСЬКОГО ПРАВОПИСУ

(ОУПС) — Перебуваючи в Кембріджі у днях 27-29. 9. 1978 р. в справах українки в бібліотеках Гарвардського університету, проф. Я. Рудницький з Канади мав (28. 9.) довшу дискусію з проф. О. Пріцаком на тему його недавніх заяв у справі прийняття сучасного підсоветського правопису в виданнях української еміграції. Не переконавши свого опонента в тому, що таке становище — заламання единого мовознавчого фронту в вільному світі (гл. прамі Зілинського, Коваліва, Шевельєва, Одарченка й ін.), проф. Рудницький склав, після дискусії, письмовий протест такого змісту:

„Беручи до уваги:

- ненауковість засновків і напрямних, на яких побудовані сучасний підсоветський правопис
- ліквідацію букви „г” в текстах масового вжитку, хоч придержуваюся цієї букви в супто-наукових виданнях у ССРС,
- спротив вільнодумаючих українців, в Україні і не в Україні сущих, проти мовно-правописних та взагалі культурно-політичних утисків на „радянщині” —

складаю оцим в імені УММАН, САКВУ, ТПРМ, а теж як один із перших жертвовавців на Катедру Українознавства в ЗСА, рішучий протест проти намагань теперішнього керівництва КУ в Гарварді ввести сучасний підсоветський правопис в українські видання в вільному світі”.

Гарвард. 28. 9. 1978

Яр. Рудницький

З НОВИХ ВИДАНЬ

„ІЗ ЕСПАНСЬКОГО ЗШИТКА”

З фінансовою поміччю братнього союзу Українська Народна Поміч вийшла в Нью-Йорку, у дбайливому видавництві св. Софії, нова збірка поезій Леоніда Полтави, під наг. „Із еспанського зшитка”: передмова проф. І. К-ого, 34 стор.. З огляду на обмежений наклад і дорожнечу друку та пошти — ціна 1 прим. з пересилкою 2 дол. (Замовляти в Асоціації Діячів Української Культури, АДУК: 136 Друга авеню, Нью-Йорк, Н.-Й. 10003).

До цієї, вже 10-ої збірки поета, ввійшли вірші, написані під час перебування в 1952-53 рр., коли автор працював у Радіо Насіональ д. Еспаня, та під час його других відвідин країни Веласкеза і Гойя, Льорки і ген. Ф. Франка, в 1973 р., коли першого травня комуністичні агенти в Мадриді з-за рогу стріляли в еспанських робітників-патріотів. Як нас

Леонід Полтава

УКРАЇНСЬКІ МІЛІОНИ В ЧІКАГО

УКРАЇНСЬКА ЩАДНИЦЯ „ПЕВНІСТЬ” — ГОРДІСТЬ ГРОМАДИ

Економічне будівництво української спільноти в Америці в наш час можна б зобразити графічно у формі триповерхового дому: на першому поверсі розміщаються чотири українські братські Союзи (які дали початок політичній централі УККА в 1941 р.), на другому поверсі — кредитові кооперативи (спонзоровані головно централею „Самопомочі” в Нью-Йорку), а на третьому, недавно збудованому — українські щадниці, які базуються в своїй праці не лише на українському членстві, але розумно використовують свої й чужі капітали для нашої справи.

До таких з того, третього поверху належить Українська Щадниця „Певність” у північній частині міста-велетня Чікаго: 936 Північ Вестерн авеню (телефон 722-4500).

Створена ініціативними людьми з Організації Українського Визвольного Фронту в Чікаго дослівно з нічого 14 років тому, ця Щадниця-спілка під керівництвом талановитого діяча президента „Певності” д-ра Юліяна Куляса осягнула за короткий час успіхів, які можна окреслити хіба старсвінним висловом Цезаря: „Прийшов, побачив, переміг”.

Звичайно, так не сталося. І Гай Юлій Цезар, які близькавично переміг понтійського царя Фарнака в 47 році до Народження Христа, вивчав військову справу, тренував себе, штаб і армію, загартувався в попередніх походах.

Інформують, ця збірка вийшла з маркою АДУК, у кінці жовтня 1978 р.

Цього ж року Асоціація Діячів Української Культури опублікувала збірку цікавих творів (українською і англійською мовами) члена АДУК, поетеси Тетяни Шевчук „На престол майбутніх днів”, у якій особливо відмічаемо вдалі переклади на англійську мову віршів Олександра Олеся — в 100-ліття народження поета Української Національної Революції та Святого Маланюка — в 10-ліття смерті Поета-Бісниківця.

З приемністю нотуємо важливу видавничу діяльність АДУК та висловлюємо подяку Українській Народній Помочі за реальну підтримку української літератури за океаном.

Д-р Ар.

До певної міри були належно підготовані до перемоги й засновники Української Щадниці „Певність”: одні, як д-р Юліян Куляс — завдяки високій адвокатській освіті та добрій сумівській школі, яка загартувала його душою і тілом, інші, як для прикладу — д-р Роман Кобиличевський, крім високої освіти, були підготовані також великим досвідом у громадській праці, у боротьбі з труднощами серед будь-яких обставин. Усім їм присвічувала одна провідна зоря: шляхом кооперації добитись концентрації фондів, які служили б рідній громаді і рідній українській справі.

Коли в 1964 р. стейтові власті мали зліквідувати польську щадницю, яка не зуміла втриматися на поверхні бурхливого економічного життя в Америці, вони звернулись до українців, як найбільш динамічної етнічної групи. Точніше, звернулись до д-ра Юліяна Куляса, адвоката, старшини запасу американської армії, сумівця і ще недавно — сумівського виховника, молодої здібної людини, яка саме розпочинала адвокатську практику.

Д-р Ю. Куляс не діяв сам. Вихований в національному дусі Спілкою Української Молоді, він зізнав, що думка і слово громади — найважливіші для успіху справи. Тому на зустрічі з контрольною стейтовою комісією вже були на початку 1964 р., крім ініціатора д-ра Ю. Куляса, такі відомі працівники різних Організацій Українського Визвольного Фронту в Чікаго, як Лука Костеліна, Юліян Кавка, д-р Роман Кобиличевський, Михайло Трошук.

На заклик засновників Української Щадниці швидко відгукнулись понад 200 громадян Чікаго, головно з ОВФронту, і склали на нове для них усіх конто 300 000 дол., як того вимагав закон. Вся громада прийняла вістку про українську щадницю на півночі Чікаго, в українському центрі, як важливу й зобов'язуючу, бо інакше впродовж двох тижнів не було б ні тієї необхідної суми, ані трохи згодом ще 30 000 дол. чи потім ще 65,000 дол. (для підбудови резервового фонду нової установи).

26 лютого 1964 р. вперше відкрилось тоді одноДєдине обслугове віконечко Української Щадниці „Певність” у Чікаго, з вибраною на Надзвичайних Загальних Зборах Дирекцією, до якої входили тп. Юліян Куляс, Роман Кобилицький, Юліян Кавка, Петро Гуцал, Василь Голод, Михайло Марчук.

Звичайно, в перших днях був тільки відплів капіталу. Він затримався через кілька днів, а за тиждень — розпочався приплів, який тривав і тепер.

У 1966 р. „Певність” поселилася вже в нових бюрах. Дім потім ще двічі добудовували, і тепер він остаточно набрав вигляду мистецьки оформленого палацу поблизу Чікаго авеню. Будова має навіть величезну скляну стелю, із сяйвом сонця, яке, здається, щоденно радіє осягами розумної і трудової української людини на вільній землі Вашингтона. У жовтні 1976 р. Патріарх УКЦеркви Блаженніший Йосиф у асистті Владики Ярослава Габра та священиків і мирян посвятив нові добудови „Певності” й поблагословив її Дирекцію і працівників на успіх. Того ж місяця Українська Щадница „Певність” за рішенням Дирекції пожертвувала на народні цілі понад 16 000 дол.

14 років тому Спілку розпочинала група ентузіастів, до якої швидко прилучились 260 свідомих обов’язку і завдання громадян — перших членів „Певності”. У кінці травня 1974 р. „Певність” мала вже майже 18 мільйонів дол. майна. За перше 10-річчя праці Українська Щадница подарувала українській громаді понад 100 000 дол. Це те, що ми називаємо ідеалістичним матеріалізмом: здобути, зробити фонди, не лише для себе, а в першу чергу для свого членства — для своєї спільноти і справи. Не поминено в пожертвах жадної Української Церкви, жадної молодечої організації, наукових установ і т. д., ані, самозрозуміло, Фонду Оборони України.

Як раніш, так і тепер у Дирекції і серед працівників-службовців Спілки є багато випробуваних, активних діячів з Відділів ООЧСУ та ін. організацій Визвольного Фронту. Як раніш, так і тепер двері і послуги „Певності” — для всіх, у тому й для американців. „Певність” не боїться чужого капіталу: розумне керівництво обертає його на українську службу.

Очевидно, самого ідеалізму в економіці аж ніяк не досить. Українська Щадница „Певність” пропонує своїм вкладникам-членам 21 послугу! У тім чудовім домі при 936 Північ Вестерн авеню можна полагодити цілу низку господарських справ, не лише скласти ощадність, яка дає добру дивіденду. Там дістанете позичку на будову чи перебудову домів і на купівлю авта; там придбаєте подорожні безпечні чеки, а так зв. особисті — безоплатно для студентів і емеритів; там надають позики для організацій і Церков, і там же безоплатно зроблять фотокопію документу на „Зіраксі” чи плаходят всі домашнього характеру вплати (газ, електрика, телефон тощо). Хтось із клієнтів не говорить по-українському, ані по-англійському? — серед працівників Щадниці є люди, які володіють також німецькою, еспанською, польською та ін. мовами. Тепер у Щадниці стало працюють 25 осіб, а частково затрудні ще 18, у тому й українські поліцаї для нічної охорони.

Українці у великому Чікаго створили власний великий варстат праці, обладнаний наймодернішими комп’ютерами й ін. відповідною машинерією, а при тім ще й обведений непроривною скляною стіною (бо ж приказка вчить, що „Береженного й Бог береже”). Цей варстат є власністю платників-вкладників фондів. Але гроші це така ріка, яка може затопити, а може й висохнути. Для регулювання золотої ріки є Дирекція, на чолі з президентом, є річні звіти і Загальні Збори членства.

Для документації подамо сучасний склад Дирекції, під керівництвом якої Українська Щадница „Певність” у Чікаго — з нічого в 1964 році осягнула в 1978 р. 42 мільйони капіталу пожертвувала понад 200 000 дол. на народні цілі, спонзорувала всі ці роки і спонзорує Радіопрограму УВФронту „Українська Вечірня Трибуна”, багато концертів, у тому й незабутній виступ оперової солістки Ганни Колесник; передала останнім часом значні суми на Українське Інформаційне Бюро у Вашингтоні, на СКВУ, Відділ УККА в Чікаго, для проведення Днів Української Спадщини, де пропагується Українську Справу перед мас американців, на Церкви, українські школи, молодечі організації, пресу ...

Склад Дирекції в 1978 році, напередодні першого 15-ліття „Певності”:

ПОЧЕСНІ ЧЛЕНИ ДИРЕКЦІЇ:
Проф. Павло Баб'як, Юліян Кавка.

ЧЛЕНИ ДИРЕКЦІЇ:

Д-р Юліян Куляс — Президент; д-р Роман Кобиличецький — Заступник Президента і Голова Ради Директорів; д-р Павло Надзікевич — Заступник Президента; інж. Василь Голод — Секретар; інж. Мирон Лущак — Скарбник; Мирон Куляс — Екзекутивний Директор; Люба Геромнімон — Заступник Екзек. Директора; Галина Каравеєвська — Головний Касир; Петро Семків, інж. Степан Голяш, Ярослав Загородний, Богдан Лесюк, інж. Мирон Гриневич, Іван Галамай.

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ:

Голова — інж. Лев Боднар; члени — д-р Михайло Головатий, Мирон Павликович, Юрій Берещак, інж. Мирон Добровольський, Григорій Дронь, Аркадій Мороко.

Під час короткого перебування автора розповіді в Чікаго, з нагоди виступу на Жалобному Вечорі для вшанування пам'яті Провідника Степана Бандери в 19-ту річницю смерті, — по кімнатах і залах великого будинку-палацу „Певності” мене супроводили члени Дирекції, відомі суспільно-громадські і політичні діячі, дд. Ярослав Загородний та Дмитро Багрій. Їхня гордість за незвичайні осяги української людини передалась і авторові. І він, тимчасовий житель Нью-Йорку, закликає українців Чікага не залишатись остоною „Певності”: там кується українська народна і каса, і справа! Багато наших найкращих задумів не здійсняться, якщо не будуть мати фінансової бази.

Про українську фінансову базу говорив президент Української Щадниці Юліян Куляс, вихованець СУМА, адвокат із найвищим правом — виступати у Найвищому Суді ЗСА у Вашингтоні, активний діяч в АБН та ін. організаціях і установах, старшина резерви американської армії.

— Ми оперуємо на принципі: використовувати чужі капітали для української справи. Чужі банки не бояться чужих капіталів, навпаки, і ми це повинні мати на увазі, — сказав д-р

Юліян Куляс. — Фінансова база конечна для кожної акції. Кожного члена ми обслуговуємо насправді якнайкраще, без будь-якої різниці, і кожній національній установі чи організації ми стараємося допомагати, бо українська спільнота потребує капіталів. Капітали є в кожному місці скучення українців. Треба закладати щадниці.

На запитання про найновіший прогрес у праці „Певності” президент д-р Юліян Куляс поінформував, що в районі Палатайну відкрито в 1977 р. філію „Певності”, яка за короткий час досягнула вже 1 млн. фондів, та що на всіх 2.170 спілок-щадниць у стейті Ілліной Українська Щадниця „Певність” у Чікаго зайняла тепер 24-те місце по операціях доходовости. Тільки за перші чотири місяці 1978 р. самі єщадності збільшилися на 1млн. 449 тис. 70 доларів.

Такий він, український розмах на вільній американській землі!

Такі вони, творчі люди і такі чудові висліди їхньої праці.

Не даремно дехто у світі — не лише Росія — побоюється вільної, незалежної, самостійної Української Держави. Той „дехто” знає, що потенційно творчо-будуючі можливості української вільної людини — необмежені. Колись Гердер писав, що в умовах свободи „Україна стане новою Грецією” (в розумінні розвитку культури і науки). А ми, спостерігаючи працю Української Щадниці „Певність” у Чікаго, бажаємо додати: вільна Україна стане в Європі новою Америкою (в економічному розумінні).

Такий то він, громадський Український Мільйонер „Певність” у Чікаго.

70 000 українців Чікага можуть бути гордими за свою установу, бо її діяльність і осяги можуть служити проекцією на майбутнє всієї Нації.

Є ї такі на світі...

У жовтні цього року до 70 австралійців урікли собі в голову, що СССР має напасті на Австралію з допомогою атомових бомб.... Та група життєлюбців за чужий кошт — адвокати, вчителі, аптекарі тощо — купила собі землю за 400 миль від Сіднею, збудувала бункер і якийсь час, добре запасшись харчами та водою, сиділа в бункері й чекала.... зрыву атомової бомби.

Потім сміливці вилізли на світ Божий.

Проф. І. Левадний

КИЇВ У 1918 РОЦІ

(Продовження)

Наступного дня гетьман приймав делегацію з Кубані, яка перед тим уклала союз з північно-кавказькими народами і терськими козаками. Гостями гетьмана були: президент Кубанської Законодатної Ради Микола Рябовол, його заступник і голова Комітету горян султан Шахін-Г'рей, кубанський міністер хліборобства Скопцов і члени Ради Безкровний, Омельченко і Каплін. Вітаючи їх, Гетьман висловив надію, що кубанці залишились вірними синами України і підуть тепер разом зі своєю матір'ю — Державою Українською. Рябовал відповів, що Кубань хоче жити в цілковитому єднанні з Україною.

Газети подали, що у зв'язку з безнастанними намаганнями Румунії загарбати цілу Басарабію, уряд гетьмана вислав 5 червня ноту до Букарешту, в якій рішуче відкидав права Румунії на Басарабію і заявляв про свої права на цю область, хоч і не думав робити актів насильства до прав Басарабії на справедливе і доцільне національне самоозначення.

У надранішніх годинах 6 червня величезний вибух потряс цілим Києвом: експлодували порохові склади на Звіринці. Загинуло кілька десятків людей. Сила руйнування була така низьківна, що в найвіддаленіших кварталах Печерську повилітали шибки у вікнах будинків. Цілий день над містом вибуху здіймались хмарі диму. Але вибухи не досягли величезних складів динаміту, змагазинованого для військових потреб на Печерську, бо коли б досягли — вибітів би у повітря ввесь Київ.

Газети сповістили, що розпочаті 23 травня мирові переговори з Росією закінчилися підписанням 12 червня Акту перемир'я і нав'язання консулярних взаємин між обома державами. У шістьох пунктах прелімінарного договору було домовлено про припинення військового стану між Україною і Росією, про дозвіл громадянам обох держав вільно вертатись додому, про встановлення на основі взаємності консулятів у Росії і на Україні, про повернення Україні залізничного рухомого складу, захопленого в часі війни, про поворот полонених.

З підписанням договору почалися переговори про устійнення спільного кордону між обома державами.

Того самого дня, як писала преса, гетьманський уряд вислав ноту Австро-Угорщині, вказуючи на польонізацію Холмщини і наполягаючи на скасуванні всіх порядків, що їх завели там поляки, повернення вивезених у час війни мешканців, припинення в'їзду поляків.

14 червня нове страшне лихо навістило Київ. Спалахнула велетенська пожежа на Подолі. Повторилася історія з-перед ста років. 8 липня 1811 року в будинку тесляра на Спаській вулиці на Подолі знявся вогонь і за чверть години ввесь житловий обшир від Канави до Андріївської гори палав, а через три години старий Поділ перестав існувати.

Подібна катастрофа стала і тепер. Слідом за тим 31 липня вильтів у повітря склад набоїв, розташований на Дальницькій вулиці в Одесі.

Досліджувалась справа причини цих вибухів і пожеж, але так і лишилась таємницею.

21 червня вийшла постанова Ради міністрів про тимчасові дипломатичні представництва України в державах, з якими вона мала стосунки. Були вислані посли до чотирьох центральних держав, пізніше до Румунії, восени до Фінляндії, Швейцарії, Польщі. Українські консулляти були відкриті в Москві, Петрограді і 30 інших містах європейської Росії та Сибіру.

Зростала репатріяція українців з Росії. Спеціальні особливі потяги з Петрограду до Києва привозили все нових українських репатріантів.

Але впарі з тим напливала на Україну і велика кількість російських монархістів, дворян, великих землевласників, промисловців, банкірів, яких як ворогів нового режиму советський уряд переслідував і розстрілював, а на Україні вони знаходили спокійне життя.

Скоро Київ був сповнений росіянами. Численність їх можна було уявити за накладами преси на різних мовах. У цей час у Києві виходили українські газети — „Нова Рада” накладом 7 тисяч примірників денно, „Відроджен-

ня" накладом 6 тисяч і „Робітнича газета" на-
кладом 5 тисяч. Російською мовою виходили
газети „Киевская Мысль" накладом 120 тисяч
примірників денно, „Последние Новости" з ра-
нішнім накладом 25 тисяч і вечірнім 45 тисяч,
виходили також російські часописи: „Голос
Києва", „Новости дня", „Русский голос" та
численні журнали.

У польській мові видавалися: „Дзенік Кі-
йовський" накладом 9 тисяч, „Пшегльонд Поль-
ський" накладом 4 тисячі, в жидівській мові: „Ное
Цайт" накладом 12 тисяч і „Фолькс Цантунг"
накладом 5 тисяч.

Щоденний наклад російських газет у Києві
становив 207 тисяч, жидівських — 17 тисяч,
польських — 13 тисяч і українських 18 тисяч
примірників. Ці числа переконливо доводили
національний склад читачів, а тим самим і
мешканців столиці Української Держави.

Цenzура була більш як ліберальна і це спри-
тино використовували російські видання, одверто
пропагуючи проти, а то і глузуючи з українсь-
кої державності.

Російський місячник політичної сатири
„Урод", що виходив замість закритого українського гумористичного журналу „Гедзь", помістив у липневому числі карикатуру: півень
у козацькій шапці зі шликом стоїть, спираю-
чись на милиці. Під карикатурою вірш:

„Самостійник — це птиця хатня,
Для їжі непридатна,
Назву таку мусить мати,
Тому що сама не вміє стояти.”

А ілюстрований журнал „Око", помістивши
на цілу сторінку фотографії старовинних цер-
ков, визначних пам'яток архітектури Києва,
подав серед них як таку варту уваги річ —
пам'ятник Кочубею, що був поставлений за
царських часів на Печерську і спокійно стояв
дося.

Газети принесли сумні вістки про смерть
27 червня в Полтаві письменника та громадсь-
кого діяча Івана Стешенка і 29 червня — вче-
ного Федора Вовка.

Жваво обмінювались думками кияни з при-
воду виходу 2 липня закону про українське
громадянство, як і відносно заяви австрійсь-
кого посла в Києві Фаркала, що віденський
уряд аннулював договір про поділ Галичини.

Цим Австрія одверто порушила Берестейську
угоду.

А життя котилось, повне пригод і несподі-
ванок. 12 липня в Каневі під закидом проти-
урядової агітації заарештували і привезли до
Києва Володимира Винниченка.

В цей день було свято Петра і Павла. В Св.
Софії був відправлений урочистий молебень,
а далі відбувся парадний обід у гетьманському
палаці на відзнаку дня ім'янин Павла Скоропадського. Під час обіду Дмитро Дорошенко
доповів про арешт Винниченка. Гетьман був
неприємно вражений, знаючи що подібні реп-
ресії підсилюють опозицію проти нього, і ви-
слав начальника свого штабу, генерала Стрілецького, поладнати справу. Ввечорі того са-
мого дня Винниченка було звільнено.

Гірше склалась доля Симона Петлюри. Зі
zmіною режиму він залишив усяку службу і
оселився в готелі „Прага", згодом був обраний
головою Губерніяльного земства на Київщині,
а далі — головою Всеукраїнської Земельної
Спілки. Коли земства в деяких місцях ставали
осередками протигетьманської акції, що вик-
ликало конфлікти з владою, арешти земських
діячів та подібні репресії, Петлюра вступався
в обороні репресованих перед німцями та геть-
манським урядом, і в липні був сам заарештований.

Провідний соціал-демократичний партійний
лідер Володимир Чехівський писав Дорошенкові
про необхідність звільнення Петлюри, за-
кликав до гуманності, вказував, що такі радикальні заходи проти загально-знаних діячів не
принесуть користі урядові, але справа затягала-
лася на кілька місяців, протягом яких Петлю-
ра перебував в ув'язненні.

Події йшли своєю чергою. Газети принесли
вістки про розпочатий 5 липня німецький на-
ступ на західному фронті, що йому судилося
бути останнім, бо вже 18 липня розпочався
протинаступ союзників.

Повідомляли газети і про державотворчу
працю Ради міністрів, яка 18 липня схвалила
державну печать з написом „Українська Дер-
жава" і зображенням тризуба та запорожця
з рушницею за малюнком Юрія Нарбута, а
24 липня — закон про загальну військову по-
винність.

З'явились у пресі і вістки про розстріл у Катеринбурзі 29 липня колишнього царя з усією його родиною. З цього приводу голова російської делегації Раковський відвідав міністра закордонних справ Дорошенка і сповістив його про це. Дорошенко сказав, що це замордовання може пошкодити самим большевикам і оточить пам'ять кол. монарха авреолою мучеництва та викличе незадоволення серед населення.

Між тим хазяйнування німців на Україні ставало все нахабнішим. Гнів українського народу зростав. Один з найголовніших винуватців зла, ініціатор запровадження військово-польових судів на Україні фельдмаршал Ейнгорн 30 липня був убитий бомбою від руки соціал-революціонера Бориса Донського.

1-го серпня вийшов тимчасовий закон про верховне управління українською державою, а слідом за тим газети подали, що 7 серпня підписано договір про оборонний союз з урядом Всеєвропейського Війська Донського.

9 серпня вийшов закон Гетьмана про переворення повітової і міської міліції на державну варту, яка нічим не відрізнялась від колишньої царської поліції.

З кінцем літа все частішими в Києві стали арешти агентів російської делегації, запідозрених в агітації проти гетьманського уряду. Один з керівників делегації, Дмитро Мануйльський, приходив до міністерства закордонних справ, що містилось на Терещенківській вулиці в садибі київського багатія Терещенка; він обороняв арештованих і запевняв, що ніякої агітації вони не провадили...

З 1 вересня російські поштові значки без наддруку українського герба втратили свою важливість на Україні.

Газети писали про подорож Гетьмана до Німеччини, а журнал „Око“ подав світлину, як Скоропадський в білому козацькому жупані виструнчений стоїть перед кайзером Вільгельмом.

У міру поразок німців на західному фронті, безуспішних австрійських спроб укласти сепаратний мир і близької капітуляції Болгарії активізувались у Києві опозиційно наставлені до гетьмана елементи.

18 вересня на чолі Українського Національного Союзу став Володимир Винниченко. Гетьман шукав порозуміння з опозицією і старався

нав'язати контакт з Українським Національним Союзом. За посередництвом Дорошенка 5 жовтня в гетьманському палаці відбулась зустріч з головою Національного Союзу Вол. Винниченком і членами президії Андрієм Ніковським та Федором Шевцем. Але порозуміння не було осягнено.

Навчальний рік, що розпочався по школах, застав у Києві три українські гімназії. Всі вони перебували в дуже тяжкому мешканевому становищі, але міністер освіти Микола Василенко не наважувався якось допомогти їм коштом російських гімназій, натомість багато уваги присвятив справі заснування Української Академії Наук, проект організації якої вироблено ще за Центральної Ради.

Особлива комісія під головуванням академіка Володимира Вернадського, з участю проф. Агатангела Кримського, склала новий проект, взоруючись на форми академій, існуючих у Західній Європі і Америці. Цей проект затвердила Рада міністрів і Гетьман.

Першим президентом Академії наукові кола Києва висували визначного вченого Михайла Грушевського, проти кандидатури якого не застеречував і Гетьман. Але Грушевський, як повалений Президент України, відмовився прийняти призначення з рук людини, що його повалила.

Почались призначення академіків. За статутом Академії перших вісім з них мав призначити Гетьман, а решту добирали вони самі. Такими першими академіками Гетьман іменував: Агатангела Кримського, Миколу Петрова, Дмитра Багалія, Степана Смаль-Стоцького, Ореста Левицького, Володимира Вернадського, Степана Тимошенка, Миколу Кащенка.

Успішно вивершились підготовчі заходи по організації в Києві українського університету. Старий російський університет Св. князя Володимира, заснований в 1834 році, залишився недоторканий у своєму приміщенні на Володимирській вулиці, а для українського університету відвели місце на околиці Києва за Либединським, вище кадетського березового гаю, у приміщенні артилерійської школи.

Урочисте відкриття нового університету відбулось 6 жовтня у присутності послів Німеччини, Австро-Угорщини, Туреччини, Болгарії

ЧЕРЕЗ ОЩАДНІСТЬ ДО КРАЩОГО ЗАВТРА!
УКРАЇНСЬКА ЩАДНИЧО-ПОЗИЧКОВА СПЛІКА
“ПЕВНІСТЬ” У ЧІКАГО ТА ФІЛЯ В ПАЛАТАЙН, ІЛЛ.

платить найвищу дивіденду від ощадностей, а саме:

- 5 1/4 % від біжучих щадничих конт.,
- 6 1/4%, 6 1/2%, 6 3/4%, 7%, 7 1/2% та 7 3/4% від СЕРТИФІКАТІВ, залежно від суми та часу, на який вкладається.

- Кожне ЩАДНИЧЕ КОНТО є забезпечене ФЕДЕРАЛЬНОЮ УРЯДОВОЮ АГЕНЦІЄЮ ФСЛІК — до суми 40.000 доларів.
- Бажаєте купити дім, господарство (фарму), чи площу, зверніться до СПЛІКИ за позичкою (мортгеджом), яку одержите на дуже догідних умовах.

КОРИСТАЙТЕ З УСЛУГ, ЯКІ ДАЄ СПЛІКА „ПЕВНІСТЬ”:

- ОСОБИСТІ ЧЕКИ (ЧЕКОВІ КОНТА) т. зв. „НОВ АКОУНТС”.
- ПЕНСІЙНІ КОНТА — IRA та KIO — на яких зложені гроші відтлігається від прибуткового податку.
- НЕЗАЛЕЖНО ДЕ ЖИВЕТЕ, ЩАДІТЬ ПОШТОЮ В „ПЕВНОСТІ”.
- ВОГНЕТРИВАЛІ ДЕПОЗИТОВІ СКРИНЬКИ.
- ГРОШЕВІ ПЕРЕКАЗИ — ПОДОРОЖНІ ЧЕКИ.
- ПЛАЧЕННЯ МІСЬКИХ рахунків за воду, газ, електрику та телефон.
- БЕЗПЛАТНЕ НОТАРІЯЛЬНЕ ЗАВІРЕННЯ ДОКУМЕНТІВ.

За ІНФОРМАЦІЯМИ та ПОРАДАМИ у всіх ФІНАНСОВИХ СПРАВАХ просимо звертатися особисто, або телефонічно з довір'ям!

Години праці:

Понеділок: 9 — 3 по пол.
 Вівторок: 9 — 3 та 6 — 8 веч.
 Середа: закрито

Четвер: 9 — 3 по пол.
 П'ятниця: 11 — 8 веч.
 Субота: 9 — 1 опівдні

932-936 N. WESTERN AVENUE, CHICAGO, (ILL. 60622) tel.: (312) 772-4500

SECURITY SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

2166 PLUM GROVE RD., ROLLING MEADOWS, ILL. 60006 Tel.: (312) 991-9393

СТЕЙТОВА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

**“БУДУЧНІСТЬ”
У ДЕТРОІТІ**

СЛУЖИТЬ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ ДЕШЕВИМ І ВИГІДНИМ КРЕДИТОМ. НИЗЬКОВІДСОТКОВІ ПОЗИЧКИ НА АВТА, ДОМИ, НАПРАВУ ДОМІВ, МЕБЛІ, ВАКАЦІЇ, ШПІТАЛЬНІ РАХУНКИ І Т. П. ПОЗИЧКИ (КРІМ МОРТГЕДЖОВИХ) ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ДО 10,000 ДОЛ. БЕЗПЛАТНО ДЛЯ ПОЗИЧКОДАВЦЯ. ВІД ВКЛАДІВ ПЛАТИТЬ 5 1/4% ДІВІДЕНДИ.

Вкладчики мають безкоштовне життєве забезпечення до висоти 2,000 дол.

Ощадності забезпечені до всякої висоти.

FUTURE CREDIT UNION OF DETROIT

4641 Martin Ave. 3011 Caniff
 Detroit, Mich. 48210-Hamtramck, Mich. 48212
 Tel.: 843-5411

**ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА
КООПЕРАТИВА СУМА
В ЙОНКЕРСІ, Н. Й.**

ВИДАЄ ПОЗИЧКИ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ; СЛУЖИТЬ: ДОВБРИМ І ДЕШЕВИМ КРЕДИТОМ, ГРОШОВИМИ ЧЕКАМИ; УДІЛЯЄ НАЙДЕШЕВШИЙ КРЕДИТ НА АВТА, МОРТГЕДЖІ, ремонт домів, меблі, шпитальні рахунки, вакації, весілля та інші цілі. СПЕЦІЯЛЬНИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ Майно кожного вкладчика чи позичкодавця забезпечене.

Приймає ощадності і платить 6% дівіденди. Безплатне забезпечення ощадностей. Безплатне життєве забезпечення до 2.000 дол.

Адреса:

**SUMA (YONKERS)
FEDERAL CREDIT UNION**
 301 Palisade Ave. Yonkers, N. Y. 10703
 Tel.: 914-965-8560

та Фінляндії. Свято почалось молебнем, що його відслужив тоді ще священик о. Василь Липківський, який звернувся до присутніх зі словом, вказуючи на значення цього нового навчального закладу. Прибулого Гетьмана зустріли співом „Ще не вмерла Україна”, що відспівав студентський хор.

Гетьман прочитав грамоту про заснування університету і передав її ректорові проф. Теоктистові Сушкицькому. Далі промовляв міністер освіти Микола Василенко. Ректор Сушкицький вказав, що до нового університету вписалось 3000 студентів, майже всі українці, і це обіцяє новому закладові гарне майбутнє. Вислухавши ці промови і побажавши для університету доброго успіху, Гетьман залишив залю.

(Закінчення буде)

ЛІВАЦЬКА МОРАЛЬ

(Замість фейлетону)

Наші лівацькі пузьвірники з-під стягу а ля Троцький своєю дітвацькою наївністю створили спеціальну мораль. Не є вони в тому, праща, створюванні новаторами, бо від самого свого початку постання це проповідував соціалізм та всі його відтінки, до комуністів включно. Для них що праве — це найгірше, найреакційніше, найрегресивніше; націоналізм у своїй інтерпретації вони прирівнюють до фашизму (при тому на більшевицький взір вимішують горох з капустою, змішуючи поняття фашизм і націонал-соціалізм в одну фашистівську масу), називають шовінізмом, назадництвом і т. д. В іхній дітвацькій обмежений уяві все ліве — це найгарніше і найпоступовіше; соціалізм, комунізм і всякі ліві ізми — це найбільший прогрес людства, інтернаціоналізм — це необхідність і історична закономірність та світла майбутність ...

Згідно іхньої моралі, наприклад, Брежнєв хоч і зло, але не таке велике як Піношет, якого, на їх думку, повинні всі оминати як прокаженого. Для них не грає ролі факт, що в Брежнєва мільйони в'язнів, а в Піношета пару соток; що умови в тюрмах „реакційного” Піношета без порівняння куди людяніші, ліберальніші, як у тюрмах „прогресивного” Брежнєва; що Піношет саджає в тюрми антидержавний елемент, міжнародних змовників-комуністів, а Брежнєв саджає в тюрми лояльних своїх громадян, які мали відвагу вказати на надужиття над советською конституцією со-

вєтської ж таки влади. Не сумніваємося, що коли б той Піношет був ліваком, сиділи б усі наші ліваки тихесенько маком, як, наприклад, у відношенні до Кастра чи інших лівих диктаторів. Але тому, що він правак, то ж давай його „бити” своїми довгими языками.

З тієї самої позиції лівацький „Студент” вискорчив був свого часу як Пилипко з копонель та накинувся на представників Української Центральної Репрезентації в Аргентіні, що вони посміли добитися авдіенції в президента Чіле ген. Піношета. Наші лівацькі студенти не могли того факту перетравити в своїх „демократичних” шлунках: як так, що українські „фашисти” були на розмові в „фашиста” Піношета? От, коли б так наші ліві студенти, або іхні „батьки” з-під вівіски УДР, які так „боряться” за людські і культурні права, а нехтують національно-державними, були догадались на такий крок, було б все о'кей! А то дивись, бандерівці догадались першим і їх випередили!

Не даром наша лівачня мовчить, немов води в рот набрала на факт, що й сам генсек Есесерій Льоні Ілліч Первий вів переговори з тим проклятим, назадницьким, душегубним Піношетом у справі виміни російського дисидента за лідера чілійської компартії.

Як відомо, президент Піношет був проголосив звільнення політичних в'язнів з тюрем та дав їм можливість відійти, хто собі куди бажає. Але чи на подібний жест готові в червоних царствах Льоні Первого, Московського, — та інших червоних властімущих? I не заноситься на щось подібне, особливо відносно переслідуваних українців, борців за національно-державну свободу українського народу, в царстві червоного московського фашизму.

Грубо прорахувались наші недоумкуваті ліваки в їх розрахунках з Піношетом. Куценькі на мозок, хоч на язык — дай Боже, здоров'я! ..

Панько Незабудько

*****
“VISNYK” — “THE HERALD”
Published by Organization for Defence of Four Freedoms for Ukraine, Inc.
Monthly except July and August, when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,
New York, N. Y.
Board of Editors
Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003.